

ШЫН

НИИТИЛЕЛ-ПОЛИТИКТИГ СОЛУН

1925 чылдың
август 31-де үнүп
эгелээн

№ 50 (16824)

2004 чылдың
МАРТ 24,
среда

Номерни парлалгаже
дужааганы:
график езугаар — 21.00,
херек кырында — 15.00.
Садар өртээ 4 рубль.

ТУСКАЙ ҮНДҮРҮЛГЕ

Албан езузунуң документилери

Социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларга ажылдаар черлерни тускайлап курлавырлар дугайында ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХООЙЛУЗУ

*Хоойлужудулга палатазы 2004 чылдың февраль 11-де хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2004 чылдың март 11-де чүүлдүг деп көргөн*

Бо Хоойлу Тыва Республиканың девискээринде ажылга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза

хереглеттинип турар хамаатыларның ажылга тургустунуп алырының магадылалдарының эрге-хоойлу талазы-биле үндезиннерин тодарадып турар.

зиниң ойталаары база ол ышкаш тускайлаттынган курлавырлар талазы-биле өске-даа хүлээлгелерни күүсетпеги;

инвалидтерни, ол алды хар четкен назылыг өскүс уругларны болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларны, өскүс уругларның болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларның санынга хамааржыр кижилерни, ажылга тургустунуп алып күзелин илереткен, кижизидилгекүш-ажыл колонияларындан хосталып үнген назы четпес кижилерни, ажылчыннарның даңзызының ортумак санының хуулары-биле, ажылга хүлээп алырынга тускайлаттынган курлавырлар доктаатынып тургустунар.

1 эге. НИИТИ ЧҮҮЛДЕР

1 чүүл. Тыва Республикада ажылга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларга ажылдаар черлерни аңгылап курлавырлараның эрге-хоойлу талазы-биле үндезиннери

азы организмниң четпес-дудузузунуң түнелинде, кадыкшылы болгаш организмниң ажылдаар шынгы хажыдышкыннарлыг, амыдыралын болгаш ажылчорудулгазын кызыгаарлаашкыга эккеп турар, аңаа социал камгалал чедирери эргежок чугула негеттинип турар кижиге;

тускайлаттынган курлавырларны күүседириниң болдунмазы — чөптүг бүдүрүлгетехнологтук чылдагааннар-биле ажыл берикчизиниң доктаадып тургускан курлавырлар езугаар ажылчын олуттар тургузуп, үндүрүп бээр аргазының чогу;

2. Инвалидтерниң хөй-ниити каттыжышкыны болгаш оларның тургусканы организациялар, оон иштинде устав езугаар (эге салган) капиталы инвалидтерниң хөй-ниити каттыжышкынының акша-хөреңгизинден тургустунган ажыл-агыйжы эштежилгелер болгаш ниитилелдер инвалидтерге ажылчын олуттарны ыяп-ла тускайлап курлавырларындан хостадыр.

Тыва Республикада ажылга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларга ажылдаар черлерни аңгылаарының эрге-хоойлу талазы-биле үндезиннеринге Россия Федерациязының Конституциязы, Россия Федерациязының Күш-ажыл кодекизи, Россия Федерациязының Өг-бүле кодекизи, "Россия Федерациязының инвалидтериниң социал камгалалының дугайында" Федералдыг хоойлузу, "Өскүс уругларның болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларның социал камгалалының талазы-биле немелде магадылалдар дугайында" Федералдыг хоойлузу, өске-даа федералдыг хоойлулар болгаш Россия Федерациязының өске-даа нормативтиг эрге-хоойлу актылары, Тыва Республиканың Конституциязы, бо Хоойлу болгаш Тыва Республиканың өске-даа нормативтиг эрге-хоойлу актылары хамааржыр.

эскүс уруглар — ада-иези иелээн чок апарган азы чаңгыс адазы азы иези чок апарган 18 хар чедир назылыг уруглар; ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уруглар — ада-иезиниң херек кырында чок болганы-биле азы оларның ада-ие болур эргезин казааны-биле, оларның ада-ие болур эргезин кызыгаарлааны-биле, ада-иезин ис чок читкен деп санааны-биле бодун боду башкартынып шыдавас (бодун боду кызыгаарлыг башкартынып шыдаар) деп санаттынганы-биле, эмнелге албан черлеринде эмнедип турары-биле, оларны өлген деп чарлааны-биле, херек үүлгеткени дээш, хосталгазын казытырып шийтиргеш, кеземче херээ эрттирер албан черлеринде турары-биле, херек үүлгеткени дээш каразыттыргаш азы буруудаттыргаш тускай кадаттыг албан черлеринде турары-биле, ада-иезиниң ажы-төлүн кижизидеринден азы оларның эргелерин болгаш сонургалдарын камгалаларындан ойталааны-биле, кижизидилге, эмнелге азы чурттакчы чонунуң социал камгалал албан черлеринден база өске-даа ыңдыг албан черлеринден ада-иелерниң боттарының уругларын алырындан ойталааны-биле чаңгыс адазының азы иезиниң, чок болза ада-иезиниң иелдирзиниң хайгааралы чок арткан болгаш хоойлуда доктааттынган өске-даа таварылгаларда ада-иезиниң хайгааралы чок арткан деп санаттынган 18 хар четпээн назылыг уруглар;

тускайжыттынган организация — инвалидтерни ажыл-биле хандыраар сорулга-биле, инвалидтерниң хөй-ниити каттыжышкыны-биле тургустунган, устав езугаар капиталы шупту ол каттыжышкынының салган акша-хөреңгизинден тургустунган, ажылдап турар ажылчыннарның ниити санының бежен хуудан эвээш эвези инвалидтер болуп турар организация;

3. Инвалидтерни ажылга хүлээп алыры-биле доктааттынган тускай курлавырларның деңнелинге, организация бүрүзүнге инвалидтерни ажылга хүлээп алырынга тускай ажылчын олуттарның эң-не биче санының түнүн Тыва Республиканың Чазаа доктаадып тургузар.

2 чүүл. Бо Хоойлунуң сорулгаларынга ажылгаттынып турар кол-кол билишкннер

эскүс арткан болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан кижилерниң санындан кижилер — кажан олар 18 хар чедир назылыг турда, ада-иези иелээн азы чаңгыс турган, адазы азы иези чок апарган, база ол ышкаш ада-иезиниң азы чаңгыс турган адазының азы иезиниң хайгааралы чок арткан 18-тен 23 хар назылыг кижилер;

тускай ажылчын олуттар — инвалид кижиге бүрүзүңүң ажылды кылып шыдаар байдалының учеду-биле кол болгаш дузалал дериг-херекселди чаа байдалга чаңчыктырарындан эгелээш, техниктиг болгаш организациястыг хандырылга, немелде чөпсөк-херекселдер болгаш техниктиг херекселдер-биле дерири болгаш ажылды организациястаар талазы-биле немелде хемчеглер негеттинип турар ажылчын олуттар.

5 чүүл. Ажылга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларны ажылга хүлээп алырының тускайлаттынган курлавырларының хемчээлдери

Бо Хоойлунуң шийтирлээр айтырыгларында дараазында кол-кол билишкннер ажылгаттынып турар:

социал камгалал — инвалидтерге, өскүс арткан болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларның санынга хамааржыр кижилерге ниитилелдин амыдырал-чуртталгазынга өске хамаатылар-биле дең дөмей эргелиг киржир арганы тургузарынче угланган, күрүнө-биле магадылаттынган социал-экономиктиг база эрге-хоойлу талазы-биле хемчеглер системазы;

тускай ажылчын олуттар — инвалид кижиге бүрүзүңүң ажылды кылып шыдаар байдалының учеду-биле кол болгаш дузалал дериг-херекселди чаа байдалга чаңчыктырарындан эгелээш, техниктиг болгаш организациястыг хандырылга, немелде чөпсөк-херекселдер болгаш техниктиг херекселдер-биле дерири болгаш ажылды организациястаар талазы-биле немелде хемчеглер негеттинип турар ажылчын олуттар.

Ажылга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларны ажылга хүлээп алырының тускайлаттынган курлавырлары дараазында хемчээлдерге доктааттынып тургустунар: организацияларның ажылчыннарның ортумак даңзы езугаар санындан инвалидтерге — 3 хуу, хамаатыларның өске бөлүктөрүнө — 1 хуу.

тускай курлавыр (квота) — ажылга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглеттинип турар кижилерге, ажыл берикчизиниң айыттынган хамаатыларның бөлүүн ажылга тургузар ужурлуг деңнелге ажылга тургузары (айыттынган бөлүктүң хамаатылары ажылдап турар ажылчын олуттарның санын кирибишаан, организацияларның ажылдакчыларның даңзы езугаар ортумак санының хуулары-биле) ажылчын олуттарның эң-не бичи санының түнү; организация — бо Хоойлунуң 4 чүүлүнүн 2 кезээнде айыттынганындан аңгыда, өңчүнүң хевиринден болгаш оларның организациястыг эрге-хоойлу хевиринден хамаарылга чокка организация, бүдүрүлгө чери, албан чери;

3 чүүл. Ажылга хүлээп алырынга тускайлаттынган курлавырлар тургустунар хамаатыларның бөлүктөрүнүн сан-даңзызы

6 чүүл. Ажылчын олуттарны тускайлап курлавырлар талазы-биле хемчеглерниң акшаландырышкынының үнер дөстери

ажыл берикчизи — ажылчын-биле күш-ажылчы хамаарылгаларже кирген (организация) юридиктиг эргелиг кижиге. Федералдыг хоойлуларда доктааттынган таварылгаларда, күш-ажыл керээлери чарар эрге бердинген өске субъект ажыл берикчизи бооп болур;

тускайлаттынган курлавырны күүсетпеги — тускайлап курлавырлаттынган ажылчын олуттарга, социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларны ажылга хүлээп алырындан ажыл берикчи-

Ажылга тургустунуп алырында бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларны ажылга хүлээп алыры-биле ажылчын олуттарны тускайлап курлавырлар, дараазында сан-даңзыже кирип турар кижилерге: инвалидтерниң катап эттинип экиририниң тускай программаны езугаар күш-ажыл сүмелеттинип турар инвалидтерге, он алды хар четкен назылыг өскүс уругларга болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларга, өскүс уругларның болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларның санынга хамааржыр кижилерге, ажылга тургустунуп алып күзелин илереткен кижизидилгекүш-ажыл колонияларындан хосталып үнген назы четпес кижилерге хамаарыштыр доктааттынып тургустунар.

1. Социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларны ажылга тургузары-биле организацияларда тускайлап курлавырлаттынып турар ажылчын олуттарны тургузар талазы-биле хемчеглерни акшаландыраары дараазында дөстөрнүң акша-хөреңгизи-биле боттаныр:

4 чүүл. Ажылга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларны ажылга хүлээп алырының тускай курлавырларын тургузары

1) ажылга тургустунмаан хамааты дээш, доктааттынган тускай курлавырның деңнелинге ыяп-ла телевири;

1. Тыва Республиканың девискээринде туруп турар, өңчүнүң хевиринден болгаш эрге-хоойлу талазы-биле организациястыг хевирлерден хамаарылга чокка, ажылчыннарның ниити саны үженден көвей кижиден тургустунган организацияларга инвалидтерниң катап эттинип экиририниң тускай программаны езугаар күш-ажыл сүмелеттинип турар

2) социал камгалал онза хереглеттинип турар хамаатыларны ажылга тургузарыга ажыл берикчилериниң эки тура үндезинге үндүрүп берип турары акша-хөреңгилери;

3) республика бюджетиниң болгаш бюджеттен дашкаар дөстөрнүң акша-хөреңгилери;

4) Россия Федерациясының болгаш Тыва Республиканың хоойлужудулгазында, муниципалитет тургузууларының нормативтиг эрге-хоойлу актыларында көрдүнгөн өске-даа үнер дөстөр.

2. Бо чүүлдүн 1 кезээниң 1 пунктузунда айыттыг ашка-хөреңгилерден, күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары-биле дугуржулгалыг үндезинге тускай сорулгалыг ашка түннери:

1) доктааттыг тускай курлавырның кырындан организацияларга социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларны ажилга тургузары-биле

2 эге. АЖЫЛДААР ЧЕРЛЕРНИҢ ҮЛҮҮН АҢГЫЛААРЫНЫҢ ЧУРУМУ

7 чүүл. Ажилдаар черлерниң доктааттыг үлүүнге хамаатыларны ажилга тургузарының негелделери

Ажилдаар черлерниң доктааттыг үлүүнге ажилга хүлээп алдыгдан кижилерге ажилдаар черлерни күш-ажыл талазы-биле эрге-хоойлу нормаларына, күш-ажылдың арыг-шевериниң болгаш айыыл чок чоруунуң негелделеринге база ол ышкаш инвалидтерге — эттинип катап тургустунарның хууда программаның күш-ажыл кылырының сүмелериниң негелделеринге дүүшкен турар ужурулу.

8 чүүл. Инвалидтерни ажилга тургузарына тускай ажилдаар черлер

1. Инвалидтерни ажилга тургузары-биле тускай ажилдаар черлер, күш-ажылчы кемдээшкн алган болгаш профессионал аарыгдан аараан инвалидтерге ажилдаар черлерден аңгыда, федералдыг бюджеттин ашка-хөреңгизиниң күсели-биле азы бойдус хай-халавының болгаш националдар аразының чөрүлдээзиниң түннелинде кемдээшкн алган болгаш профессионал аарыгдан аараан инвалидтерни ажилга тургузары-биле тускай ажилдаар черлер федералдыг бюджеттин ашка-хөреңгизиниң биле тургустунар.

2. Ажил үезинде бүдүрүлгеге хай-халапка таварышкыш инвалид апарган азы профессионал аарыгдан аараан кижилерге тускай ажилдаар черлер хора чедирикчилериниң — ажил берикчилериниң ашка-хөреңгизиниң күсели-биле тургустунар.

3. Тускай ажилдаар черлер талазы-биле үлүгнү доктаадып тургустунарның дугайында Тыва Республиканың Чазааның доктаалы албан езуу-биле парлаттыг күндөн эгелээш, үш ай хуусааның дургунда инвалидтерни ажилга тургузарына, ажил берикчилери тускай ажилдаар черлерни, доктаатканын езугаар оларның эң-не бичии түңү-биле белеткеп, эде дерип кылыр хүлээлгелиг.

9 чүүл. Доктааттыг тургустунган үлүгнүң деңнелинге ажилга хүлээп алдыгдан хамаатыларны ажилга тургузары болгаш күш-ажылчы керээлерни соксадыры

1. Ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар тускай социал камгалалы хереглетиинип турар хамаатыларны ажилга тургузары. Күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органының ажилга тургузары-биле, чок болза күш-ажыл керээзин чарганы-биле доктааттыг тургустунган ажилдаар черлериниң үлүүнүң деңнелинге ажил берикчизи боттандыраар.

2. Доктааттыг ажилдаар черлерниң үлүүнүң деңнелинге ажилга тургустунган хамаатылар-биле күш-ажылчы

3 эге. СОЦИАЛ КАМГАЛАЛ ОНЗА ХЕРЕГЛЕТТИНИП ТУРАР ХАМААТЫЛАРНЫ АЖЫЛ-БИЛЕ ХАНДЫРАРЫНГА ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ, ТУС ЧЕР БОТ-БАШКАРЫЛГА ОРГАННАРЫНЫҢ БОЛГАШ АЖЫЛ БЕРИКЧИЛЕРИНИҢ КИРЖИЛГЕЗИ

11 чүүл. Ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларны ажил-биле хандыраарының болгаш ажилдаар черлерниң үлүүн аңгылап бээринге Тыва Республиканың Чазааның бүрүн эргелери

1. Бо Хоойлуну боттандыраар сорулга-

ажылчын олуттарны тургузарына;

2) херек кырында бар тускайлаттыг органнарына (иштиги салбырларны) ажилчын олуттарны тургузарына инвалидтерниң хөй-ниити каттыжышкыннарына;

3) социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларны ажилга тургузарының тускай программаның деңнелинге, чонну ажилга хаара тудар албаның органнарының углап чорутканы-биле ажилга тургустунуп алган хамаатыларның ажилың телевириин кезик чамдызын дедир эгидеринге ажил берикчилеринге үндүртүнер.

хамаарылгаларны кылып чорутканының болгаш ажилга хүлээп алганының дугайында медээни, ажил берикчизи күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи органынче болгаш чурттакчы чонну ажилга тургузар талазы-биле Тыва Республиканың албан чериниң девискээр органынче он хонук хуусааның дургунда чорудар.

3. Доктааттыг ажилдаар черлерниң үлүүнүң деңнелинге ажилга хүлээп алдыгдан хамаатылар-биле күш-ажыл керээзин соксадыры Россия Федерациясының Күш-ажыл кодекзинге дүүштүр боттандыраар. Күш-ажыл керээзин соксатканының дугайында медээ, оң чылдагааннары-биле болгаш ону соксаткан ай, хүнү, чылы-биле кады ажил берикчизи күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи органынче болгаш чурттакчы чонну ажилга тургузар талазы-биле Тыва Республиканың албан чериниң девискээр органынче, он хонук хуусааның дургунда чорудар.

4. Ажилдаар черлерниң үлүүн аңгылап бергениниң доктаадып тургустунган деңнелинге, ажилга тургустунуп албаан ажилчын бүрүзү дээш ыяап-ла төлевириң күсели-биле, организацияларда тургустунган ажилчын олуттарны үзүткәп чок кылырын чүгле тус чер бот-башкарылга органнарының болгаш күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле күүсекчи эрге-чагырга органнарының чөпшээржилгези-биле чорудар.

Организацияның штадының санын кызырарының талазы-биле хемчеглер чоруттунуп турда, ажилдаар черлерниң үлүүн аңгылап доктаадып тургустунган ажилдаарда ажилдап турар кижилер ажилга артарының талазы-биле, бир эвес оларның саны ниити ажилчыннарның санына санаттыг үлүгнү ашпайн турар болза, артык эргелиг болур.

10 чүүл. Ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларны ажилга тургузар талазы-биле организацияларның киржилгезин күрүнөден деткири

Ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларны ажил-биле хандырып турар, доктааттыг тургустунган ажилдаар черлерниң аңгылап бергени үлүүндөн көвей ажилдаар черлерни тургузуп берген организацияларга күрүнө деткимчези (оң иштинде үндүргүлөр талазы-биле болгаш өске-даа чийгелделери) федералдыг хоойлуда көрдүнгөн чурум болгаш негелделер езугаар боттандыраар.

биле Тыва Республиканың Чазаанга дараазында бүрүн эргелер бердинип турар:

1) бүдүрүлгеге ажилдап тургаш, хай-халапка таварышкыш инвалид апарган азы профессионал аарыгдан аараан кижилерге ажилдаар черлерден аңгыда, инвалидтерни ажилга тургузары-биле тускай

ажылдаар черлерни тургузарына акшаландыраары болгаш ону тургузарының чурумун тодарадып доктаадыры, ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларга ажилдаар черлерни тургузары болгаш камгалап арттыраары;

2) ажилдаар черлерниң үлүүн аңгылап бергениниң деңнелинге ажилга тургустунуп алган ажилчыннарның болгаш ол ажилчыннарның ажилының негелде-байдалының, ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларга ажилдаар черлерни, инвалидтерни ажилга тургузары-биле тускай ажилдаар черлерни камгалаарының болгаш тургузарының доктаамал хайгааралын боттандыраары;

3) ажилдаар черлерни аңгылап бергениниң доктааттыг үлүүн күүсетпээни-биле азы ону күүседир арга чок болганы-биле республика бюджетинче кирип турар ашка-хөреңгини ажыглаарының чурумун тодарадыры;

4) инвалидтерни ажилга хүлээп алырынга ажилдаар черлерни аңгылап бергениниң доктааттыг үлүүн күүсетпээни-биле азы ону күүседир арга чок болганы-биле ажил берикчилеринден ыяап-ла төлээр хевирге кирип турар ашка-хөреңгилерни ажыглаар талазы-биле саналдарны белеткээри;

5) ажилдаар черлерни аңгылап бергениниң доктааттыг үлүүн ажил берикчилериниң күүседип турарының; инвалидтерни ажилга хүлээп алырынга, ажилдаар черлерни аңгылап бергениниң доктааттыг үлүүн күүсетпээни-биле азы ону күүседир арга чок болганы-биле ажил берикчилеринден ыяап-ла төлээр хевирге кирип турар ашка-хөреңгилерниң болгаш инвалидтерни ажилга тургузары-биле; тускай ажилдаар черлерни тургузарына үндүртүнгөн бюджет ашка-хөреңгилериниң тускай сорулгазын езугаар чарыгдаттып турарының контролон боттандыраары;

6) инвалидтерниң күш-ажылын аңгылап болур организациялар дугайында, Тыва Республиканың экономиказының адырларының дугайында медээлер баазаны, Тыва Республиканың экономиказының адыр бүрүзүнге бооп болгу дег профессионал айыылдың учеду-биле, бүдүрүлгениң негелде-байдалы-биле хамаатыларны ажилга хүлээп алыры кызыгаарлаашкыннарлыг бооп болур организациялар дугайында медээлерни чыып чорудары;

7) ажилдаар черлерни аңгылап бээриниң үлүүнүң доктааттыг деңнелинге ажилга тургустунуп алган ажилчыннарның ажилының негелде-байдалының күрүнө экспертизанын эрттирери.

2. Күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле күүсекчи эрге-чагырга органының албан-дужаалдыг кижилери организацияны хевиринден болгаш өчүнүң хевиринден хамаарылга чокка, социал камгалал онза хереглетиинип турар кижилерни ажилга тургузуп хандыраары-биле холбашкан айтырыглар талазы-биле шын хынаттыг болгаш долу медээни алып сорулга-биле чогуур документи-лерниң хыналдазын чорудар эргелиг.

12 чүүл. Ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглетиинип турар хамаатыларны ажил-биле хандыраарына Тыва Республикада тус чер бот-башкарылга органнарының бүрүн эргелери

Бо Хоойлуну амьдыралга боттандыраар сорулга-биле Тыва Республикада тус чер бот-башкарылга органнарына дараазында бүрүн эргелер бердинген:

тускай ажилдаар черлерни тургузар талазы-биле Тыва Республиканың Чазаанга саналдарны белеткеп кылыры; инвалидтерни ажилга хүлээп алырынга доктааттыг ажилдаар черлерниң үлүүн күүсетпээни азы күүседир арга чок болганы-биле ыяап-ла төлевириң хевиринге ажил берикчилеринден кирип турар ашка-хөреңгилерни ажыглаарының талазы-биле Тыва Республиканың Чазаанга саналдарны белеткеп кылыры.

13 чүүл. Ажилга тургустунуп алырынга бергедээшкннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хереглети-

тинип турар хамаатыларны ажил-биле хандыраар талазы-биле ажил берикчилериниң эргелери болгаш хүлээлгелери

1. Ажил берикчизи:

1) инвалидтерни ажилга тургузары-биле тускай ажилдаар черлерни тургузуп тура, Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарындан, тус чер бот-башкарылга органнарындан болгаш Тыва Республикада чурттакчы чонну ажилга тургузар албаның органнарындан доктааттыг чурум езугаар медээлерни айтыраар болгаш алыр;

2) ажилдаар черлерниң үлүүн оларга аңгылап бергениниң саны-биле бо Хоойлу езугаар ажилдаар черлерниң үлүү аңгылаттып турар кижилерни кымдан-даа хамаарылга чокка ажилга тургузар эргелиг.

2. Социал камгалал хереглетиинип турар хамаатыларны өске-даа бөлүктөрүн, инвалидтерни ажилга хүлээп алыры-биле доктааттып тургустунган ажилдаар черлерниң үлүүнге дүүштүр ажил берикчилериниң хүлээлгелери:

доктааттыг тургустунган ажилдаар черлерниң үлүүнге дүүштүр оларны киригген хүнүндөн эгелээш, бир ай хуусааның дургунда инвалидтерге, он алды хар четкен назылыг өскүс уругларга болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларга хамааржыр кижилерге, күш-ажыл кижизидилге колонияларындан хосталып үнген назы-четпестерге күш-ажылдың арыг-шевериниң болгаш камгалалының негелделеринге дүгжүп турар ажилдаар черлерни тургузар азы үндүрүп бээр;

инвалидтерге эттинип катап тургустунарының тускайлаң программасына дүүштүр ажилдың негелде-байдалдарын тургузуп бээр;

он алды хар четкен назылыг өскүс уругларны болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларны, өскүс уругларга болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларга хамааржыр кижилерни, күш-ажыл кижизидилге колонияларындан хосталып үнген назы четпестерни чүгле баш бурунгаар ыяап-ла эмчи шиңчилгезин эрткениниң соонда, ажилга хүлээп алыр;

инвалидтерни, он алды хар четкен назылыг өскүс уругларны болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларны, өскүс уругларга болгаш ада-иезиниң хайгааралы чок арткан уругларга хамааржыр кижилерни, күш-ажыл кижизидилге колонияларындан хосталып үнген назы четпестерни ажилга хаара тудары организастаарына эргежок чугула медээлерни доктааттып тургустунган чурум езугаар кириер.

3. Бо Хоойлуну боттандыраар сорулгалар-биле ажил берикчизи күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле эрге-чагырга органының күүсекчи эрге-чагырга органының ажилдакчыларының даңзы езугаар санының дугайында болгаш даңзы езугаар ортумак санының дугайында медээни, оң иштинде тускай болгаш хостуг (улус ажилдавайн турар) ажилдаар черлерни кандыг тускай эртеминг, профессионалыг, албан-дужаалдыг, ол ажилга ажилдаарда каш чыл күш-ажылчы стажтыг кижилер хереглетиинип турарының дугайында, доктааттып тургустунган ажилдаар черлерниң үлүүнге дүүштүр тускай ажилдаар черлерни азы бар, хостуг ажилдаар черлерни чок болза немелде ажилдаар черлерни үндүрүп бергениниң дугайында, ажилды негелде-байдалының дугайында медээлерни кириер.

Медээлерни кириериниң хевирин болгаш чурумун күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органы доктаадыр.

4. Доктааттыг тургустунган ажилдаар черлерниң үлүүнге дүүштүр инвалидтерни ажилга хүлээп алыры болдунмас болган азы ажилга хүлээп албаан таварылгада ажилга тургустунмаан инвалид кижизидилгези доктааттып тургустунган ажилдаар черлерниң үлүүн аңгылап бергениниң деңнелинге ажил берикчилери ай санының ыяап-ла төлевириң республика бюджетинче кириер.

14 чүүл. Инвалидтерни ажилга хүлээп алыры-биле доктааттып тургустунган ажилдаар черлерниң аңгылаттыг үлүүн күүсетпээни азы күүседир аргазы чок болганы-биле ыяап-ла төлевириң

чурумун хажытканы дээш, республика бюджетинче шилчиттинген акша-хөреңгини чыып мөөнээри болгаш ажыглаары

Ажыл берикчилериниң республика бюджетинче инвалидтерни ажылга хүлээп алыры-биле тургустунган ажылдаар черлерниң аңгылаттынган үлүүн күүсетпээни азы күүседир аргазы чок болганы-биле ыяап-ла төлевирин доктааттынып

4 эге. БО ХООЙЛУНУҢ ЧҮҮЛДЕРИ БОТТАНДЫРАРЫ. АЖЫЛДААР ЧЕРЛЕРНИҢ ҮЛҮҢ АҢГЫЛАП БЭЭРИНИҢ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ХЕМЧЕГЛЕРНИ БОТТАНДЫРЫП ТУРДА, КҮРҮНЕНИҢ БОЛГАШ МУНИЦИПАЛИТЕТТИҢ ДЕТКИМЧЕЗИ

15 чүүл. Бо Хоойлунуң чүүлдерин боттандыраарының хандырылгасы

1. Күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органының тургусканы баш бурунгаар тодарадылгаларга үндөзүлөп, Тыва Республиканың Чазаа Тыва Республиканың республика бюджетинге чылдың-на чаа ажылдаар черлерни тургузар талазы-биле болгаш ооң мурнунда тургустунган ажылдаар черлерни акшаландыраар талазы-биле хемчеглерни баш бурунгаар кириер.

2. Ажылдаар черлерниң үлүүн аңгылап бергени-биле социал камгалал онза хергелеттинип турар хамаатыларны ажыл берикчилериниң ажылга тургузуп турарының талазы-биле контролду күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органы боттандыраар.

3. Бо Хоойлунуң 13 болгаш 16 чүүлдеринде доктааткан ыяап-ла төлевирлерни ажыл берикчилериниң үезинде болгаш долузу-биле кирип турарыңа контролду күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органы оон бүрүн эргелеринге дүүштүр боттандыраар.

16 чүүл. Доктааттынып тургустунган ажылдаар черлерниң үлүүн дүүштүр ажылга тургустунмаан инвалид кижилер дээш ай санының ыяап-ла төлевириниң хемчээлин тодарадырының болгаш ону кириериниң чуруму

1. Доктааттынып тургустунган ажылдаар черлерниң үлүүн дүүштүр ажылга тургустунмаан инвалид кижилер дээш ай санының ыяап-ла төлевириниң хемчээли федералдыг хоойлу езугаар доктааттынар, ол ажыл төлевириниң таарыштырылганын азы азыглаттынып турар, ажыл төлевириниң ийи эң-не бичии хемчээлинге

тургустунган чурум езугаар инвалидтерге тускай ажылдаар черлерни тургузарыңа база ажылга тургустунуп алырда бергедээшкиннерге таваржып турар болгаш социал камгалал онза хергелеттинип турар хамаатыларга ажылдаар черлерни камгалал арттыраарыңа болгаш тургузарыңа чорудар.

дең болуп ужурлуг.

2. Доктааттынып тургустунган ажылдаар черлерниң үлүүн күүсетпээни азы күүседир аргазы чок болганы-биле ажыл берикчилериниң ай санында шилчидип турары ыяап-ла төлевирлерни шилчидери дараазында отчеттук үениң (айның) 15-тиң хүнүнге чедир хуусаада төлевирни дагып каанын езугаар боттандыраар.

17 чүүл. Хамаатыларны ажылга хүлээп алырда, ажылдаар черлерниң аңгылап бергени үлүүн күүседир

1. Социал камгалал онза хергелеттинип турар кижилерни ажылга тургузарының хандырылганынче утланган хемчеглерни боттандыраарыңа ажыл берикчилери киржир.

2. Доктааттынып тургустунган ажылдаар черлерниң үлүү-биле социал камгалал онза хергелеттинип турар хамаатыларны ажылга хүлээп алыры күш-ажыл болгаш социал камгалал талазы-биле эрге-чагырганың күүсекчи органының чорутканы-биле азы ажыл берикчилериниң боду-биле бот-тускайлаң чоруттунар.

3. Тыва Республиканың Чазаа социал камгалал онза хергелеттинип турар хамаатыларны ажылга хүлээп алырыңа ажыл берикчилеринге бердинген ажылдаар черлерниң үлүүн күүседир эргени бүдүрүлгө чагыглары тускайжыттынган организацияларга кирген үндөзүлөп езугаар бээр.

4. Ажыл берикчилеринге доктааттынган ажылдаар черлерниң үлүүн дең түнге социал камгалал онза хергелеттинип турар хамаатыларны тускайжыттынган организацияга отчеттук үениң дүргүзүндө ажылдаарыңа хандырганы тускайжыттынган организацияларже кирип турар бүдүрүлгө чагыглары ажыл берикчилериниң доктааттынган ажылдаар черлерниң үлүүн күүсеткени деп санаар.

5. Социал камгалал онза хергелеттинип турар хамаатыларны тускайжыттынган организацияларга ажылдаарыңа хандыраарыңа бүдүрүлгө чагыглары кириериниң чурумун федералдыг болгаш республиканың хоойлужудулгаларыңа дүүштүр Тыва Республиканың Чазаа тодарадыр.

18 чүүл. Ажылдаар черлерниң үлүүн аңгылап бээр күүседир турар организацияларга күрүнениң болгаш муниципалитеттиң деткимчези

1. Доктааттынып тургустунган ажылдаар черлерниң аңгылап берген үлүүндө ажыр социал камгалал онза хергелеттинип турар кижилерни ажылга тургускан организациялар федералдыг болгаш республиканың хоойлужудулганында муниципалитет тургузгаларының нормативтиг эрге-хоойлу актыларында доктааткан үндүрүлгө талазы-биле чигелделерге база өске-даа чигелделерге таваржыр эргелиг болуп.

2. Социал камгалал онза хергелеттинип турар кижилерни ажылга тургузарыңа ажылдаар черлерни боттарының акша-хөреңгизи-биле тургузуп болгаш үндүрүп берип турар организацияларга чигелделерни, боттарының бүрүн эргелериниң денелинге Тыва Республиканың күрүне эрге-чагырга органы болгаш тус чер бот-башкарылга органы тургузуп болуп.

3. Тус чер бот-башкарылга органы организацияларга доктааттынып тургустунган ажылдаар черлерниң үлүүн аңгылап бээриниң денелинге, хамаатыларны ажылга тургузарыңа бажыңбалгатты арендага азы чигелделиг негелде-байдалдарга, чок болза халас

5 эге. БО ХООЙЛУНУ ХАЖЫТКАНЫ ДЭЭШ ХАРЫСАЛГА

20 чүүл. Бо Хоойлуну хажытканы дээш харысалга

Бо Хоойлуну хажытканы дээш күштүг

21 чүүл. Нормативтиг эрге-хоойлу актыларын бо Хоойлуга дүүштүр кириери Тыва Республиканың Чазааның Даргазы, Тыва Республиканың Чазаа болгаш тус чер бот-башкарылга органы боттарының эрге-хоойлу талазы-биле нормативтиг актыларын бо Хоойлуга

үндөзүңгө үндүрүп берип болуп.

4. Социал камгалал онза хергелеттинип турар хамаатыларны ажылга тургузарыңа доктааттынган ажылдаар черлерниң аңгылап берген үлүүн күүседир турар организациялар, күрүнениң (республиканың) чагыглары кириеринге өске-даа дең негелде-байдалдар турда, артык эргелиг болуп.

19 чүүл. Тускайжыттынган организацияларны күрүнөдөн болгаш муниципалитеттен деткири

1. Тускайжыттынган организацияларны күрүнөдөн болгаш муниципалитеттен деткири инвалидтерниң хөй-ниити каттыжышкынының аңгы хөй-ниитиге ажыктыг программаларын оларның чагыглары езугаар акшаландыраарының хевиринге; керээлерниң кандыг-даа хевирин чарарыңа, ооң иштинде, ажылдаар күүседиринге болгаш ачы-дуза чедирип кылырыңа; тускайжыттынган организацияларга күрүнениң болгаш муниципалитеттин янзы-бүрү программаларын күүседиринге социал хевир көргүстүнгөн бооп болуп.

2. Чагыкчының хергелелдерин болгаш организацияның бүдүрүп азы кылып турары продукцияның болгаш ачы-дузаның хөй янзын өөренип көргөнін езугаар керээге үндөзүлөп, Тыва Республиканың Чазаа, тус чер бот-башкарылга органы социал чагыгны кириер.

3. Социал чагыгның денелинге үндүртүнгөн акша-хөреңгилер чарыгдатынар тускай сорулгалыг болуп болгаш ону күүседир-биле холбашкан чарыгдалдарны төлээринге ажыглаттынган бооп болуп.

5 эге. БО ХООЙЛУНУ ХАЖЫТКАНЫ ДЭЭШ ХАРЫСАЛГА

болуп турар хоойлужудулгага дүүштүр административтиг болгаш өске-даа харысалгага онаажыр.

6 эге. ТҮҢНЭЛ ЧҮҮЛДЕР

дүүштүр кириер.

22 чүүл. Бо Хоойлунуң күштүг болуп кирери

Бо Хоойлу ону албан езузу-биле парлаанының соонда, он хонук эрткенде күштүг болуп эгелээр.

Тыва Республиканың Чазак Даргазы Ш.ООРЖАК.

Кызыл хоорай
№ 608 УХ-1
2004 чылдың март 16.

"Тыва Республиканың хамаатыларының аттарының, адазының аттарының болгаш фамилияларының дугайында" Тыва Республиканың Хоойлузунга өскерилгелер кириер дугайында ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХООЙЛУЗУ

Хоойлужудулга палатазы 2004 чылдың февраль 25-те хүлээп алган

Төлээлекчилер палатазы 2004 чылдың март 11-де чүүлдүг деп көргөн

1 чүүл. "Тыва Республиканың хамаатыларының аттарының, адазының аттарының болгаш фамилияларының дугайында" 1996 чылдың февраль 20-де үнгөн № 496 Тыва Республиканың Хоойлузунга (1996, февраль 22; 2001, август 19, «Тувинская правда») дараазында өскерилгелерни кириер:

1) Хоойлунуң адында "Тыва Республиканың" деп сөстөрнү соонга "девискээринде чурттап турар, Россия Федерациязының" деп сөстөрнү немей кириер.

2) Кириилде кезээнде "Тыва Республиканың" деп сөстөрнү соонга "девискээр-

ринде чурттап турар, Россия Федерациязының" деп сөстөрнү немей кириер;

3) 12 чүүлдө "Дилег" деп сөстү "Билдиришкин" деп сөс-биле; "администрацияларының" деп сөстү ап кааптар.

2 чүүл. Бо Хоойлу ону албан езузу-биле парлаан хүнден күштүг болуп кирер.

Тыва Республиканың
Чазааның Даргазы
Ш.ООРЖАК.

Кызыл хоорай
№ 635 УХ-1
2004 чылдың март 16.

Россия Федерациязының составыңа Тыва Республиканың бактаап киргениниң 60 чылын болгаш Кызыл хоорайның тургустунганының 90 чылын байырлаарының албан езузунуң эмблема, ылгавыр демдектериниң дугайында

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛЫ

2004 чылдың март 12 № 259 Кызыл хоорай

"Россия Федерациязының составыңа Тыва Республиканың бактаап киргениниң 60 чылыңа болгаш Кызыл хоорайның тургустунганының 90 чылыңа турсааткан эң эки эмблема болгаш юбилейлиг ылгавыр демдек дээш конкурс дугайында" Тыва Республиканың Чазааның 2003 чылдың ноябрь 27-де №830 доктаалыңа дүүштүр Тыва Республиканың Чазааның доктаадыры болза:

1. Эң эки юбилейлиг ылгавыр демдек дээш конкурс эрттирер талазы-биле конкурс комиссиязының киргени Россия Федерациязының составыңа Тыва Республиканың бактаап киргениниң 60 чылын болгаш Кызыл хоорайның тургустунганының 90 чылын байырлаарының албан езузунуң эмблема-демдектерин бадылаар (кожул каан).

2. Тыва Республиканың Культура болгаш националдар херек-

териниң талазы-биле ямызы Тыва Республиканың юбилейлиг ылгавыр демдээн ажыглаарыңа чөлшээрелдер бээриниң чурумун ажылдап кылып.

3. Бо доктаалдың күүселдези дээш контролду Тыва Республиканың Чазааның Аппарадының Организациястыг болгаш кадр ажылының талазы-биле эргелелинге дагыыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.ООРЖАК.

ЭМБЛЕМАЛАР ХЕВИРИ

Россия Федерациязының составыңа Тываның бактаап киргениниң 60 чылыңа алдар болдурган эмблема

Үстүкү солагай болгаш адаккы оң азыглары мугу-рартып каан дорт-булуңчук (Россия Федерациязының тугу). Туктуң иштинде Тыва Республиканың алдын өңнүг картазы база оң кыдыкы оң чарында Тыва Республиканың тугу бар. Төп кезекте "Азия төвү" турсакаалының чуруу биле "1944-2004" деп саннар бар. Эмблеманың солагай талазының үстүнде кызыл өңнүг "60" деп сан бар.

Кызыл хоорайның тургустунганының 90 чылыңа алдар болдурган эмблема

Ийи кыдыкы азыглары мугу-рартып каан ромб. Солагай талазында Россия Федерациязының тугу, оң талазында Тыва Республиканың тугу. Туктар аразында бичии ромб иштинде Тыва Республиканың сарыг өңнүг картазы бар. Карта иштинде "Азия төвү" турсакаал биле кызыл өңнүг "Кызыл-90" деп бижик бар.

Тыва Республиканың өмүнээзинден

Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээниң чүүлдерин тайылбырлаар дугайында ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ КОНСТИТУЦИЯ СУДУНУҢ ДОКТААЛЫ

Кызыл хоорай № 3-П 2004 чылдың март 11

Тыва Республиканың Конституция суду даргалакчы О.Л.С. Салчак, судьялар С.О.Монгуш, А.П.Саая, Ю.А.Норбу составтыг Тыва Республиканың Конституция судунче дилег кириген, Тыва Республиканың Чазак Даргазының төлээлеринин — Тыва Республиканың Чазак Даргазының суд органнары-биле бир демниг хөдөлип ажилдаар талазы-биле Бүрүн эргелиг төлээ Ч.Т.Донгактың, Тыва Республиканың шүүгү херектеринин талазы-биле сайыды А.А.Язевтиң, Тыва Республиканың Улуг Хуралының Төлээлекчилер палатазының төлээзи, Тыва Республиканың Улуг Хуралының Төлээлекчилер палатазының Аппарадының эрге-хоойлу эргелелинин начальниги К.С.Монгуштуң, Тыва Республиканың Улуг Хуралының Хоойлужудулга палатазының төлээзи, Тыва Республиканың Улуг Хуралының Хоойлужудулга палатазының депутаты К.А.Бичелдейниң киржилгези-биле, Тыва Республиканың Конституциязының 119 чүүлүнүн 3 кезээн, "Тыва Республиканың Конституция судунун дугайында" Тыва Республиканың Конституция хоойлузунун 3 чүүлүнүн 2-4 кезектерин, 90 чүүлүн удуртулга болдурга:

Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээн тайылбырлаар дугайында херекти ажык суд хуралынга чугаалажып көргөн.

Бо херекти чугаалажып көре бергениниң ужуру болза "Тыва Республиканың Конституция судунун дугайында" Тыва Республиканың Конституция хоойлузунун 36 чүүлүнүн 1 кезээн езугаар Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээн тайылбырлаар дугайында Тыва Республиканың Чазак Даргазының дилээ болган.

Бо херекти "Тыва Республиканың Конституция судунун дугайында" Конституция хоойлузунун 36 чүүлүнүн 2 кезээниң "б" пунктузун езугаар чугаалажып бергениниң үндезиниң болза конститушчу чүүлдерде айыткан чамдык билишкчинерде тодаргай эвес чүүлдерин тургустуна бергени болур.

Судья-илеткекчилер Ю.Я.Норбунун, С.О.Монгуштуң дыңнадыгларын, билдиришкчин эезиниң төлээлеринин тайылбырын, Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының хуралче чалаткан төлээлеринин саналдарын чугаалажып көргөш, кирген документилерни болгаш өске-даа материалдарны өөренип көргөш, **Тыва Республиканың Конституция судунун тодаратканы болза:**

1. Тыва Республиканың Чазак Даргазы Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээнде дараазында чүүлдерни айтып турар кезектерин тайылбырлап бээр дугайында дилегни Тыва Республиканың Конституция судунга кириген (исх. №3 124-ШО от 17 февраля 2004 года):

Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының кады эртер хуралдары, а ол ышкаш Тыва Республиканың Улуг Хуралының палата бүрүзүнүн хуралдары хоойлуда доктааткан таварылгалардан аңгыда ажык эртер.

Билдиришкчин эезиниң бодалын езугаар алырга, Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээниң чүүлдерин-биле алырынга тодаргай эвес байдал болза хуралдар материалдары-биле таныжарынга, ылавылаарга, Тыва Республиканың Улуг Хуралының Хоойлужудулга палатазының стенограммалары болгаш протоколдары-биле таныжарынга

кызыгаарлаашкыннар-биле холбашкан бооп турар.

Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээнге дүүштүр Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының хуралдары ажык болур деп чарлаан болганда, Тыва Республиканың Хоойлужудулга палатазы палатаның ажык хуралдарының стенограммалары болгаш протоколдары-биле таныжар органы тургузар хүлээлгелиг деп билдиришкчин ээзи санап турар.

Маңаа холбаштыр билдиришкчин ээзи конститушчу бо нормага тайылбырны бээрин, чогуу-на харын материалдар-биле таныжарының чуруму кандыг болурун тайылбырлап бээрин, ооң иштинде Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажык хуралдарының стенограммалары болгаш протоколдары-биле таныжарының чуруму кандыг болурун база ук материалдарны бээриниң хуусааларын тодардырың Тыва Республиканың Конституция судундан дилээн.

2. "Тыва Республиканың Конституция судунун дугайында" Тыва Республиканың Конституция хоойлузунун 72 чүүлүнүн 3 кезээн езугаар Тыва Республиканың Конституция суду чүгле дилегде кириген айтырыг талазы-биле доктаал хүлээп алыр болгаш өске барымдааларны база үндезиннерин холбаштырбас.

Тыва Республиканың Чазак Даргазының дилээнде тургускан айтырыгларга дүүштүр тайылбыр бээр дугайында бо херектиң кол сорулгазы болза күрүне эрге-чагырга органнарының база оларның албан-дужаалдыг кижилеринин, хамааттыларның, а ол ышкаш өске-даа кижилеринин Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажык хуралдарының материалдары-биле, ооң иштинде стенограммалары болгаш протоколдары-биле таныжар эргелерин тайылбырлаары, а ол ышкаш ук материалдарны бээриниң хуусааларын тодардыры болур.

"Тыва Республиканың Конституция судунун дугайында" Тыва Республиканың Конституция хоойлузунун 72 чүүлүнүн 3 кезээнге дүүштүр Тыва Республиканың Конституция суду Тыва Республиканың Конституциязының нормаларын тайылбырлаар дугайында херек талазы-биле шийтирнн хүлээп алыр, тайылбырлаар нормаларының алыс утказын, албан езуу-биле утказын, өске-даа тайылбырларны азы эрге-хоойлу практикасында тургустуна берген утка-шынарын, а ол ышкаш эрге-хоойлу актыларының системазында оларның туружун тайылбырлаар.

3. Россия Федерациязының Конституциязының 72 чүүлүнүн 1 кезээниң "н" пунктузун езугаар Россия Федерациязының субъектилеринин күрүне эрге-чагырга органнарының системазын организастаарының ниити принциптерин Россия Федерациязы болгаш Россия Федерациязының субъектилериниң кады доктаадыр. Россия Федерациязының Конституциязының 76 чүүлүнүн 2 кезээнге дүүштүр кады чорудар ажылдар талазы-биле федералдыг хоойлуларны парлап үндүрер болгаш аңаа дүүштүр Россия Федерациязының субъектилеринин хоойлуларын болгаш өске-даа норма-чижек эрге-хоойлу актыларын хүлээп алыр.

Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 8 пунктузун езугаар Тыва Республиканың Улуг Хуралын организастаарының база ажыл-чорудулгазының үндезиннерин Конституция езугаар

доктаадыр. Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажыл-чорудулгазының чурумун палаталарның регламентилери-биле тодардыр.

4. Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээниң эрге-хоойлу байдалы Конституцияның 1 чүүлүнүн 1 кезээниң, 3 чүүлүнүн 4 кезээниң, 28 чүүлүнүн 2 кезээниң чүүлдери-биле сырый холбашкан, ыччангаш Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының хуралдарының ажык болуру дээрге, парламентиниң демократтыг илерээшкчинериниң бирээзи болур. Ол дээрге эрге-хоойлулуг күрүнеге эрге-чагырганың бүгү органнарының ажыл-чорудулгазының үндезини, ажык-чарлыг принциптерин дөзү болур.

Эрге-хоойлулуг күрүнени организастаарыңга болгаш ажыл-чорудулгазынга политиктиг демисел болгаш өске-даа сорулгалар эвес, а эрге-хоойлу принциптери кол күш болур. Эрге-хоойлулуг күрүне эрге-хоойлу-биле холбаалыг, кижиниң болгаш хамаатының эргелерин болгаш хосталгаларын бастып дорамчылаас.

Россия Федерациязының субъектизинин күрүне эрге-чагырга органнарының ажыл-чорудулгазының принциптеринин бирээзи болза күрүне херектерин эргелеп-башкарынга киржиринге хамааттыларның эргелерин дорт болгаш "Россия Федерациязының субъектилеринин күрүне эрге-чагырганың хоойлужудулга (төлээлге) болгаш күүсекчи органнарын организастаар ниити принциптер дугайында" федералдыг Хоойлуда доктааткан бодунун төлээлекчилерин дамчыштыр хандыраын боттандыраары болур.

5. Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээн ажыглаарының практиказын Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының регламентинде айыткан.

Тыва Республиканың Улуг Хуралының Хоойлужудулга палатазының регламентин (Хоойлужудулга палатазының 2002 чылдың октябрь 14-те №19 ЗП-1 доктаалы-биле, 2003 чылдың март 19-та №240 ЗП-1, 2003 чылдың апрель 23-те №268 ЗП-1, 2003 чылдың июнь 16-да №377 ЗП-1 өскерилгелер болгаш немелделер-биле бадылаан), Тыва Республиканың Улуг Хуралының Төлээлекчилер палатазының регламентин (Улуг Хуралының Төлээлекчилер палатазының 2002 чылдың ноябрь 21-де №19 доктаалы-биле, 2003 чылдың июль 3-те №104, 2003 чылдың июнь 19-та №92, 2003 чылдың декабрь 25-те №156 өскерилгелер болгаш немелделер-биле бадылаан), хуралдарының ажык болур конститушчу принциптерин тургускан.

Ынчалза-даа палаталарның регламентинде айыткан ажык болгаш ажык-чарлыг принциптерин боттандыраары кызыгаарлыг (чөпшээрелге негетинер) хевирлиг бооп турар.

Улуг Хуралдың Хоойлужудулга палатазының болгаш Төлээлекчилер палатазының регламентилеринин чүүлдерин анализтеп көөрге, ажык хуралдарның протоколдарын болгаш стенограммаларын чүгле депутаттар ажыглаар апарганы көстүп турар.

6. Тыва Республиканың Конституциязының 26 чүүлүнүн 5 кезээнде чарлаан, кижини бүрүзү хостуг болур, информация алыр дээн эрге Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының регламентинде илерээшкчинн албаан. Күрүнениң

кандыг-даа органнары, бир эвес ук медээ күрүне чажыды эвес болза, бодунун ажыл-чорудулгазының дугайында медээни бээр хүлээлгелиг.

Стенограмма болгаш протокол күрүне эрге-чагырга органнарының ажыл-чорудулгазының дугайында медээ документизи болур, кижилер, эт-сел, барымдаалар, болушкуннар, чорудушкуннар дугайында медээлер оларны кириген хевиринге хамаарышпас. Медээ курлавырларын ажыглаарының болгаш медээни ажыглаар эргени боттандыраарының айтырыгларын "Информация, информацияга болгаш информацияны камгалаарының дугайында" 1998 чылдың февраль 20-де үнген №24-ФЗ деп федералдыг Хоойлу-биле таарыштырар (2003 чылдың январь 10-да өскерилгелери-биле).

Үстүнде адаан федералдыг Хоойлунун 7 чүүлүн езугаар Россия Федерациязының субъектилеринин күрүне эрге-чагырга органнары оларның эргезинге турар күрүнениң информация курлавырын тургузар болгаш оларны ажыглаарын доктааткан эргезинге дүүштүр хандыраар.

Үстүнде айыткан федералдыг Хоойлунун 10 чүүлүнде айытканын езугаар алырга, күрүнениң информация курлавырлары болза ажык болгаш оларны хөй-ниити ажыглаар ужурулуг. Ажыглаары кызыгаарлыг категорияга хамаарыштырган документилер туруп болур. Ооң-биле кады ажыглаары кызыгаарлыг информацияга хамаарышпас медээлерниң даңзызын федералдыг Хоойлу-биле доктаадыр. Ооң хевирлери болза: күрүне эрге-чагырга органнарының эрге-хоойлу байдалдарын доктаадып турар хоойлужудулга болгаш өске-даа норма-чижек актылары, а ол ышкаш хамаатыларның эргелери, хосталгалары болгаш хүлээлгелери, оларны боттандыраарының чуруму; күрүне эрге-чагырга органнарының ажыл-чорудулгазының дугайында информация документилери; хөй-ниитинин эрге-ажыктарын камгалап турар күрүне эрге-чагырга органнарының системаларының азы хамаатыларның эргелерин, хосталгаларын болгаш хүлээлгелерин боттандыраарыңга эргежок чугула информация документилери.

Хамааттылар өске ажыглакчылар-биле бир демей, күрүнениң информация курлавырларын деңге ажыглаар эргелиг болгаш ол курлавырларның ээлеринин мурнунга алыр дээн медээзинге хамаарыштыр үндезиннер кылыгы албан эвес. Информация алырынга ыңдыг эрге болза күрүне эрге-чагырга органнарының ажыл-чорудулгазынга хөй-ниитинин контролон боттандыраарының үндезини болур.

Үстүнде айыткан чүүлдерни барымдаалааш, Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталары материалдар-биле, оон иштинде ажык хуралдарның стенограммалары болгаш протоколдары-биле таныжарыңга шаптык катпазын хандыраар хүлээлгелиг.

7. Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажык хуралдарының материалдары-биле таныжар дугайында айтырыгны тодардып тура, материалдарны, оон иштинде Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажык хуралдарының стенограммаларын болгаш протоколдарын күрүне эрге-чагырганың өске органнарынга болгаш оларның албан-дужаалдыг кижилеринге, хамааттыларга база өске-даа кижилерге бээр

риниң хуусааларының дугайында айтыр-гыны шийтпирлээри эргежок чугула.

Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының регламентиниң Дүрүмнеринде ажык хуралдарның материалдарын бээр хуусааларның дугайында тодаргай илеретпээн.

Күрүне эрге-чагырга органнарынга хамаатыларның дилеглерин чугаалажып көөрүнүң чурумун болгаш хуусааларын "Хамаатыларның дилеглерин чугаалажып көөр чурумун дугайында" Тыва Республиканың 1996 чылдың апрель 1-де №515 Хоойлузу-биле таарыштырар. (Тыва Республиканың Хоойлузунуң 2004 чылдың февраль 17-де №558 ФЗ-1 эдилгези-биле). Тыва Республиканың бо Хоойлузунуң 3 чүүлүндө хамаатылар Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарынга, оларның албан-дужаалдыг кижилеринге болгаш депутаттарга хууда азы боттарының төлээлерин дамчыштыр дилег кирир эргелиг деп айтыркан.

Тыва Республиканың Конституциязының 108, 110, 111 болгаш 113 чүүлдерин, күрүне эрге-чагырга органнарының ажил-чорудулгазының ажык болгаш ажык-чарлыг болурунун конститушчу принциптин, эрге-чагыргаларны хуваарының принциптин, а ол ышкаш Тыва Республиканың Чазак Даргазынга, Тыва Республиканың Чазанга, субъектилерге хоойлужудулга материалдарының, оң иштинде Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажык хуралдарының стенограммаларының болгаш протоколдарының талазы-биле берген бүрүн эргелерин барымдаалааш, айтырган материалдарны доп-дораан бээр уурлуг. Материалдарны бээри дыңнадыг байдалдыг болур.

Айтыккан чүүлдерге үндезилээш, Тыва Республиканың Конституциязының 119 чүүлүнүн 3 кезээн, "Тыва Республиканың Конституция судунун дугайында" Тыва Республиканың Конституция Хоойлузунуң 1 чүүлүнүн 1 кезээн, 71-73, 76, 77 болгаш 91 чүүлдерин удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Конституция судунун доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының хуралдарының ажык болурунун дугайында Тыва Республиканың Конституциязының 98 чүүлүнүн 4 кезээнин чүүлдери Тыва Республиканың Конституциязының өске чүүлдери-биле холбаалыг чүүлдешкек болганда, Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталары Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажык хуралдарының материалдарын, оң иштинде стенограммаларны болгаш протоколдарны Тыва Республиканың Чазаның Даргазынга, Тыва Республиканың Чазанга, субъектилерге хоойлужудулга инициативалары үндүрери-биле оларның айтырганын езугаар доп-дораан бээр хүлээлгелиг.

2. Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарының ажык хуралдарының материалдарын хамаатыларга "Хамаатыларның дилеглерин чугаалажып көөр дугайында" Тыва Республиканың Хоойлузунга дүүштүр бээр.

3. Бо тайылбыр болза албан езузуну болур болгаш күрүне эрге-чагырганың бүгү төлээлелге, күүсекчи болгаш суд органнары, тус чер бот-башкарылга органнары ыяап-ла күүседир.

4. Бо доктаал күштүг, кым-даа хомудаар эрге чок, ону чарлаан соонда доп-дораан күштүг бооп эгелээр, дорт ажылдаар болгаш өске органнарының болгаш албан-дужаалдыг кижилериниң бадыткалы негеттинмес.

5. Бо доктаалды "Шын", "Тувинская правда" солуннарга база "Тыва Республиканың хоойлужудулга чыныдызынга" саадатпайн парлаар.

Даргалакчы О.Л.-С.Салчак.

Судьялар С.О.Монгуш,

Ю.А.Норбу,

А.П.Саая.

Тыва Республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садарынга чөпшээрел бээр дугайында

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛЫ

2004 чылдың март 3

№ 222

Кызыл хоорай

"Этилдиг спиртти болгаш арага продукциязын бүдүрерин база садып-саарарын күрүнеден таарыштырарының дугайында" 1999 чылдың январь 7-де №18 Федералдыг хоойлуга, Россия Федерациязының Чазаның "Арага продукциязын садарының чурумун шынгырадыр талазы-биле хемчеглер дугайында" 1996 чылдың август 19-та №987 Россия Федерациязының Чазаның доктаалына өскерилгелер база немелделер кирир дугайында" 1999 чылдың октябрь 13-те №1150 доктаалына дүүштүр Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садарынга чөпшээрел бээрин саналдап кирир турары Чурумну бадыйлаар.

2. Тыва Республиканың Арага продукциязынга күрүне монополиязын хандырар талазы-биле күрүне комитеди чөпшээрел негелделерин, арага садарының Дүрүмнерин хажытканы дээш харысалга онааттырган хуу болгаш юридиктиг эргелиг албан черлериниң дугайында, а ол ышкаш ээзи тывылбаан дээш хоойлуга дүүштүр ол дугайында сан-медээлерни ай хуусаада Россия Федерациязының Үндүрүглер болгаш чыылдалар талазы-биле яамызының Тыва Республикада эргеленче киригеш, хавырган, хурааган, үрелген деп санаан ол арага продукциязын хемчээлини, ассортиментиниң дугайында барымдааларның информастыг баазаны тургузар.

3. Тыва Республиканың Чазаның

"Тыва Республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садар талазы-биле ажил-чорудулгага чөпшээрел бээр дугайында болгаш арага продукциязын садар Дүрүмнериниң дугайында" 2000 чылдың апрель 24-те №347 доктаалын езугаар бадыйлааны Тыва Республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садар талазы-биле ажил-чорудулгага чөпшээрел бээр дугайында Дүрүмнү күжүн чидирген деп санаар.

4. Тыва Республиканың Парлалга болгаш информация талазы-биле күрүне комитеди бо доктаалды "Тувинская правда" болгаш "Шын" солуннарга парладыр.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш.ООРЖАК.

Тыва Республиканың Чазаның 2004 чылдың март 3-те № 222 доктаалы-биле бадыйлаан

Тыва Республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садарынга лицензия чөпшээрел бижик бээриниң ЧУРУМУ

I. Ниити чүүлдер

1.1. Тыва Республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садарынга чөпшээрел бижик бээриниң бо Чуруму (моон ыңай — Чурум дээр) болза Тыва Республиканың бүгү девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садарынга чаңгыс аай чурумну доктаадыр база кирир, ону организас-эрге-хоойлулуг хевиринден хамаарылга чокка юридиктиг эргелиг албан черлери, а ол ышкаш сайгарлыкчы ажыл-чорудулганы чорудур турар юридиктиг эргелиг билии чок — амы-хуу сайгарлыкчылар боттандырып турар.

II. Бо Чурумда ажылап турар кол билишкчинер

Бо Чурумда тодарадылганын Россия Федерациязының хоойлужудулгазын езугаар киригени дараазында билишкчинер ажылатканын турар.

Чөпшээрел бижикти (лицензияны) тыпсыры — чөпшээрел бижиктер бээри-биле, чөпшээрел бижии бар дээрзин бадыйкап турар документилерни катап кылдыртыры, лицензияларны (чөпшээрел бижиктерни) түр болгаш шуут күш чок болдурары база ажыл-чорудулгазының лицензиялыг хевирлерин боттандырып турда, чогуур чөпшээрелдерин негелделерин болгаш байдалдарын чөпшээрелдиг кижилерниң сагып турарынга чөпшээрел берип турар органнарының хайгааралы-биле холбашкан хемчеглер.

Лицензия (чөпшээрел) — лицензия негелделерин болгаш байдалдарын ыяап-ла сагып тургаш, ажыл-чорудулганың чөпшээрелдиг хевирин боттандырырынга чөпшээрел (эрге), ону лицензия чорудар орган юридиктиг эргелиг албан черинге азы амы-хуу сайгарлыкчыга бээр.

Лицензияның негелделери болгаш байдалдары — нормативтиг эрге-хоойлулуг актылар езугаар доктааткан негелделерниң болгаш байдалдарының каттышкан нитилешкээ, ажыл-чорудулганың чөпшээрелдиг хевирин боттандырып тургаш, чөпшээрелдиг кижиниң ону күүседире албан.

Лицензияның ээзи (соискатель) — ажыл-чорудулганың тодаргай хевирин боттандырырынга чөпшээрел бээр органче билдиришкчин кириген юридиктиг эргелиг албан чери азы хуу сайгарлыкчы.

Лицензиат — ажыл-чорудулганың тодаргай хевиринге лицензиялыг юридиктиг эргелиг албан чери азы амы-хуу сайгарлыкчы.

Лицензиялар даңзызы — ажыл-чорудулганың тодаргай хевирин лицензиаттарның боттандырырынга берген, түр күш чок болдурган, катап тургускан болгаш күш чок болдурган лицензияларның дугайында барымдааларның ниити түнү.

Арага продукциязы — этилдиг

спиртти ажыглавышаан, аш-чем чиг эдинден кылган аш-чем продукциязы, белең продукцияның ниити хемчээлиниң 1,5 ажык хуузу этилдиг спирт холумактыг. Арага продукциязын: (бүдүрүлгезин болгаш саарылгазын чамдык федералдыг хоойлу езугаар таарыштырар пиводан аңгыда) этилдиг ижер спирт, спирт холумактыг суксуннар, арага (вино) деп хевирлерге аңгылаар.

Этилдиг спирт — колдуунда-ла спирт ажыдышкынының аргазы-биле азы этиленниң хоюдуушкуну-биле аш-чем азы аш-чемге хамаарышпас чиг эттен кылган спирт.

Этилдиг ижер спирт — белең продукцияның хемчээлиниң 95 хуузуна чедир суук сутга эзилдирген аш-чем чиг эдинден кылган этилдиг спирт.

Спирт холумактыг продукция — белең продукцияның хемчээлиниң 1,5 хуузуна ажык этилдиг спирт холумактыг аш-чемге хамаарышпас спирт холумактыг продукция.

Спирт холумактыг суксуннар — аш-чем чиг эдинден кылган этилдиг спиртти ажыглап бүдүрүп турар арага продукциязы, ол арагага азы пивого хамаарышпас.

Вино (арага) — белең продукцияның хемчээлиниң 22 хуузуна ашпас аш-чем чиг эдинден кылган этилдиг спирт холумактыг виноматериалдардан бүдүрүп арага продукциязы.

Оон аңгыда, мындыг билишкчинерни база ажылап турар:

Лицензия (чөпшээрел) бээр орган — аңаа дааскан бүрүн эргелерге дүүштүр лицензия бээрин боттандырып турар республиканың күүсекчи эрге-чагырга органы.

Арага продукциязының саарылгазы — садып алыры (оң иштинде импорт), дужаалда (оң иштинде экспорт), шыгжаары болгаш үүрмектеп садары.

Арага продукциязын үүрмектеп садары — хууда хереглелинге азы бажыңга ажыглаары-биле арага продукциязын сайгарар талазы-биле ажил-чорудулга (садып алгаш, оон катап садар сорулгалыг эвес), ону юридиктиг эргелиг албан черлери болгаш амы-хууда сайгарлыкчылар садыг чорудар кылдыр тускай аңгылаан черлерге боттандыраар.

Девискээр талазы-биле тускайлаан объектилер — арага продукциязын үүрмектеп садарын боттандырып турар объектилер (магазиннар, павильоннар, палаткалар, киоскилер, ларектар), олар лицензиаттың турар черинден аңгы турар.

Магазин — барааннар садар болгаш садып алышчыларга ачы-дузалар көргүзөр сорулгалыг кылдыр кылган база садыг, дузалал, администрация-хандырылга бажыңнары, а ол ышкаш барааннары хүлээп алыр, шыгжаар болгаш садарынга белеткээр бажыңнар-биле хандырттыган тускай дерилгелиг стационар бажың азы оон кезин.

Павильон — садыглаашкын чорудар залдыг, дерилгелиг тудуг болгаш чаңгыс азы элээн каш ажылдаар черлерлиг бараан курлавырын шыгжаар бажың.

Палатка (ларек) — баартак-биле дериттинген, садыг чорудар залы болгаш барааннар шыгжаар чери чок, чииги-биле адырып-эптээр конструкция, садыгчыга чаңгыс азы элээн каш ажылчын олуттарлыг, ол шөлде чаңгыс хүн садар бараан курлавыры турар.

Киоск — садыг чорудар залы болгаш барааннар шыгжаар черлери чок, садыг дерилгези-биле хандырттыган тудуг, садыгга чаңгыс олуттуг, бараан курлавырын шыгжаар чер.

Садыг шөлү — садыг чорудар зал азы садып алышчылар хандырылганынга бажың-балгаттар шөлү. Магазиниң садыг чорудар шөлүнче барааннары хүлээп алыр, шыгжаар, садарынга барааннары белеткээр черлерни хамаарыштырбас.

Лоток (оонак барааннар садыглаар хааржак) — түр када садыглаар чер — үндүрүп, оон дедир кирип алыр столчугаш, үүрмектеп садыг чорударынга ажылаар, үндүрүп-кирир өске-даа садыг дерии, бир болза барааннар шыгжаар тускай чери чок стационар баартагынга садыг чорудар чер.

III. Арага продукциязын үүрмектеп садарынга лицензия чорударын боттандыраары

Лицензия болгаш лицензияның хоолгазы

3.1. Лицензия дээрге ажыл-чорудулганың ында айтыккан хевирин доктааткан хуусааның дургузунда боттандыраарын чөпшээрел турар албан езузунуң документизи, а ол ышкаш Тыва Республиканың девискээринге ону боттандыраарының негелделерин тодаргай турар.

Лицензияны чорударынга Россия Федерациязының Экономика яамызының бадыйлааны чаңгыс аай хевириниң типография бланкыларын ажыптаар. Лицензиялар бланкылары учет сериялыг болгаш дугаарлыг болур. Лицензияларның болгаш лицензияларның хоолгалары ону көргүзөр кижиге үнелиг саазының деңелинге камгаладылга чадалыг болур. Олар болза шынгыгы отчеттуг болурунун документизи болур.

Лицензияның бланкыларын болгаш лицензияларның хоолгаларын садып алырын, учетка алырын болгаш шыгжаарын Тыва Республиканың Чазаның тургусканы Тыва Республиканың Арага продукциязынга күрүне монополиязын хандырар талазы-биле күрүне комитеди (моон ыңай — лицензия чорудар орган дээр) боттандыраар.

3.2. Лицензияга: лицензия берген органның адын;

юридиктиг эргелиг албан черлеринге — адын болгаш турар черин; амы-хуу сайгарлыкчыларга — фамилиязын, адын, адазынын адын, паспорттун сан-медээлерин (сериязын, дугаарын, кымнын база кажан бергенин, чурттап турар черин);

ажыл-чорудулганы боттандырырынче лицензияны берип турар хевирин; лицензияның күштүг болурунун хуусаазын;

ажыл-чорудулганы лицензия берип турар хевирин боттандырырынчың негелделерин;

лицензияны бүрүткээнин дугаарын болгаш бергенин үезин айтыр.

3.3. Лицензияга лицензия чорудуп турар органның удуртукчузу (ол чок таварылгада — удуртукчунун оралакчызы) ат салыр болгаш ол органның таңмазы-биле бадыткаар.

3.4. Ону алыр дээш билдиришкин кириген кижиче чедип келирге, лицензияны 3 чыл азы оон эвээш хуусаада бээр. Лицензияның күштүг болурунун хуусаазын узадырын ону алырынга доктааткан хуусаада чорудар.

3.5. Бир эвес ажил-чорудулганың лицензияжыдып турар хевирин чаңгыс административтик единицаның девискээринде девискээр талазы-биле элээн каш аңгы-аңгы объектилерде лицензиат боттандырып база чаңгыс банк агар санныг таварылгада, чаңгыс лицензия бээр, а арканнарныга лицензияны берген органның таңмазы-биле шынзыткан лицензияның хоолгазын тыпсыр.

3.6. Лицензияның күштүг чоруу адрестери лицензияда, азы лицензияда кошкан капсырылгада айыттыганындыг объектилерге тараар.

3.7. Лицензияларның хоолгаларын лицензия берип турар орган бүрүткээр болгаш кол лицензияны бергенин үезинден ооң күштүг болуп чоруунун хуусаазының доостурунга чедир күштүг болуп.

3.8. Лицензияларның ксерохоолгалары юридиктиг талазы-биле күш чок болуп.

3.9. Лицензияны болгаш лицензияның хоолгазын юридиктиг эргелиг өске албан черинче азы амы-хуу сайгарлыкчыга дамчыдары хоруглуг.

3.10. Лицензияның күштүг чоруу лицензиаттын билдиришкенинге үндезилээш азы лицензия чорудуп турар органның ооң эрге-хүлээлгелеринге дүүштүр шийтирин езуугаар соксаан туруп болуп.

3.11. Лицензия чорудуп турар орган болза берген лицензияларның, түр када күш чок болдурган лицензияларның, шуут күш чок болдурган лицензияларның ниити даңзызын чорудар.

IV. Лицензияларны бээринин чурumu

4.1. Лицензияны алырда лицензия ээзи лицензия чорудар органче:

а) дараазында чүүлдерни:

юридиктиг эргелиг албан черлеринге — долу адын болгаш организас-эрге-хоойлулуг хевирин, турар черин, агар санының дугаарын болгаш чогуур банкының адын; амы-хуу сайгарлыкчыларга — фамилияларын, аттарын, адаларының аттарын, паспорт сан-медээлерин (дугаарын, сериязын, кажан база кымнын бергенин, чурттап турар черин);

ажыл-чорудулганың билдиришкин езуугаар хевирин аңаа боттаныр девискээр талазы-биле аңгы-аңгы объектилерин даңзызын;

ажыл-чорудулганың лицензияжыдып турар хевирин; лицензияның күштүг болурунун хуусаазын;

доктааткан хевирин лицензиязын бээр дугайында билдиришкенин;

б) тургузукчу документилерин хоолгаларын болгаш лицензияның ээзин юридиктиг эргелиг кижиче кылдыр (бир эвес нотариус хоолгалары шынзытпаан таварылгада оригиналдарны көргүзөр) күрүнөдөн бүрүткөөн дугайында херечилелдин хоолгазын;

в) хамаатыны амы-хуу сайгарлыкчы кылдыр (бир эвес нотариус хоолгалары шынзытпаан таварылгада оригиналдарны көргүзөр) күрүнөдөн бүрүткөөн дугайында херечилелдин хоолгазын;

г) статистика талазы-биле бүдүрүлгелерин болгаш организациаларның чаңгыс аай күрүнө даңзызынче кириер дугайында күсекчи эрге-чагырганың девискээр федералдыг органның информативтиг чагаазының хоолгазын;

д) ажил-чорудулганың билдиришкин езуугаар хевирин аңаа боттаныр объекти-

лерниң (садыг объективинин хевирин, ээлеп турар шөлү, кожа чыдар девискээрин дугайында медээ-барымдаалар) кожуун, хоорайның девискээр чагыргазы, Кызыл хоорай мэриязы-биле дугуруштунган характеристиказын;

е) күрүнениң санитар-эпидемиологтук хайгаарал болгаш күрүнениң өртке удур албанының органның чогуур түннелдерин;

ж) лицензияны бергени дээш бо Чурумда доктааткан төлевири бадыткап турар документини;

з) юридиктиг эргелиг албан черин учетка тургусканының дугайында үндүрүг органдан шынзылганы азы амы-хуу сайгарлыкчы кылдыр тус кижини күрүнөдөн бүрүткөөн дугайында үндүрүг органының таңмазын баскан херечилелди, девискээр талазы-биле аңгы-аңгы объектилер бар болза, ооң турар черинин аайы-биле объектинин үндүрүг учедунга тургузар дугайында үндүрүг органының дыңнадыгын;

и) үндүрүглер болгаш чыылдалар төлээр талазы-биле хуусаазын эргитирипкен ере-шире билдиришкин эезинде чок болуп турарының дугайында үндүрүг органының шынзылганын;

к) контроль-касса машиназының барынын дугайында үндүрүг органдан шынзылганы, ажил-чорудулганы девискээр талазы-биле элээн каш аңгы-аңгы объектилерде боттандырып турар таварылгада — объект бүрүзүңүз талазы-биле тускай шынзылганы кириер.

4.2. Бо Чурумдун 4.1. пунктунда көрдүмзүн документилерни кириерин билдиришкин кириген кижиден негээрин болдурбас.

4.3. Лицензия алыр кылдыр кириген бүгү-ле документилерни бүрүткээр болгаш лицензия чорудуп турар орган экспертизаже кириер.

4.4. Хүлээп алдынган документилерге үндезилээш, ажил-чорудулганы хевирин боттандырырга байдалдың барының талазы-биле хыналданы чорутканының өртөөн дугайында санаашкынны билдиришкин кириген кижиче бижип бээр. А ол кижиче чоруттунган санаашкынга дүүштүр хыналда дээш төлевири 5 хонук дургузунда төлээр хүлээлгелиг.

4.5. Лицензияны бээр дугайында азы бээринден ойталаар дугайында шийтирпни бүгү-ле эреже чугула документилери-биле кады билдиришкенин бүрүткөөн хүнден 30 хонуктан орай эвесе хүлээп алыр.

Чамдык таварылгаларда экспертизаже кириер материалдарның нарындыг болгаш хемчээлинден хамаарыштыр лицензияны бээринин дугайында шийтирпни хүлээп алырын хуусаазы лицензия чорудар органның удуртукчузу 30 хонук чедир узаткан туруп болуп, ол дугайын билдиришкенин эезинге дыңнадыр.

Немелде, ооң иштинде хамаарышпас экспертизаны чорудары эреже чугула апарган таварылгада, лицензия чорудар орган ол дугайын билдиришкенин эезинге бижимел хевир-биле дыңнадыр. Бо таварылгада лицензия бээринин дугайында азы бээринден ойталаарының дугайында шийтирпни экспертиза түннелин алганының соонда, 15 хонук хуусаада, ынчалзажок экспертизаның эреже чугула документилери-биле билдиришкенин кириген хүнден 60 хонуктан орай-татпайн хүлээп алыр.

Немелде экспертизаны чорудуп турда, хаара туткан эксперттерин ажил төлевири-биле холбашкан чарыгдалдарны лицензияны бергени дээш төлевириге кирибес болгаш лицензияның ээзи-биле аңгы санажыр.

Немелде экспертизаны чорударының эреже чугулазынын дугайында шийтирпни билдиришкенин эезинин киригени документилеринин экспертизаның үндезилеп, лицензия чорудар органның удуртукчузу хүлээп алыр.

Бир эвес: кириген түннелдерде күсседиринге хамаарыштыр кызыгаарлаашкыннар азы сүмелер бар;

мурнундагы лицензияның күштүг болуп турган үезинде ук объектиге хажыдышкыннар илереттинген;

контроль чорудар органдан кири-тинген негелделерни лицензиаттын хажыдып турарының дугайында информация бар таварылгаларда немелде экспертизаларны чорудар.

Арага продукциязын үүрмектеп садар талазы-биле ажил-чорудулганы боттандырырга лицензиатка лицензия берген хүнден 14 хонук дургузунда лицензия чорудар орган ол дугайын контроль чорудар

органдарже дыңнадыр.

4.6. Хоойлуда доктааткан чурум езуугаар лицензияны бергени дээш, лицензияның хоолгазын бергени дээш, лицензия чорудар органның чоруткан хыналдазы дээш төлевири киригенин бадыткап турар документини билдиришкенин эезинин киригенин соонда лицензияны бээр.

4.7. Лицензия чорудар органче кириген билдиришкенин көргенин түннелдеринден хамаарылга чокка хыналда чорутканы дээш, билдиришкенин көргени дээш төлевири түнү дедир эгиттинмес.

4.8. Эде организастаттынган юридиктиг эргелиг албан черинин ады өскерилген, юридиктиг эргелиг албан черинин турар чери өскерилген, амы-хуу сайгарлыкчының фамилиязы, ады, адазынын ады азы чурттап турар чери, паспортта демделгелер (сериязы, дугаары, кымнын база кажан бергени) өскерилген, лицензия азы ооң шынзыттынган хоолгазы читкен таварылгада, лицензиат лицензияны катап кылдыр дугайында билдиришкенин 15 хонук хуусаада кириер хүлээлгелиг.

4.9. Лицензияны катап кылдыртырын ону алырынга доктааткан чурум езуугаар чорудар.

4.10. Читкен хоолганың орнунга девискээр талазы-биле аңгы объектиге лицензияның хоолгазын бээрин ону алырынга доктааткан чурум езуугаар бээр.

Лицензияны эде кылдыртырынга чедир лицензиат ооң мурнунда бергени лицензияга болгаш лицензияны эде кылдыртырының дугайында билдиришкенин бергенин бадыткап турар документиге үндезилеп, ажил-чорудулганы боттандыра, лицензия читкен таварылгада — лицензия чорудар органның бергени түр чөпшээрелге үндезилеп чорудар.

Лицензия читкен таварылгада чаа лицензияны ону алырынга доктааткан чурум езуугаар бээр.

V. Лицензия бээринден ойталаары

5.1. Лицензия бээринден ойталаарына:

лицензия эезинин киригени документилерде барымдаа чок азы хажыдышкынның информацияның бары;

ажыл-чорудулганың чогуур хевирин боттандырырга бо Чурумда доктааткан лицензия негелделеринге болгаш байдалдарына лицензия эезинин дүүшпези аңаа үндезин болуп.

5.2. Лицензия бээринден ойталаар дугайында дыңнадыгны билдиришкенин эезинче бижимел хевир-биле ойталаашкынның чылдагаанын айыткан чогуур шийтирпни хүлээп алган соонда 3 хонук хуусаада чорудар (тутсур).

VI. Арага продукциязын үүрмектеп садарын боттандырырга албан негелделерин болгаш байдалдарының даңзызы

6.1. Лицензиат болза:

Россия Федерациязының болгаш Тыва Республиканың күштүг болуп турар хоойлудулгазын, экологтук, санитарлыг, гигиеналыг, өртке удур нормаларны болгаш дүрүмнерин;

республиканың девискээринге арага продукциязын садарының дүрүмнерин; республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садарын боттандырып турар бүдүрүлгелеринин тус чер бот-башкарылганың органдары-биле дугуруштунганын езуугаар ажилдаар шактарын сагыыр хүлээлгелиг.

6.2. Арага продукциязын хоойлу езуугаар чөпшээрээнин бадыткап турар барааның кезек мөөн бүрүзүңгө лицензияны болгаш документилерни бергенин дугайында контроль чорудуп турар органдарның негелделерин лицензиат күсседир хүлээлгелиг.

Россияның күрстандартының девискээр органының бергени, бараан эезинин талазы-биле шынзыткан сертификаттын дүгжүп турарының хоолгазын; белеткекчи заводтун сан-фактуразын азы бараан-транспорт капсырылганын, чүк каайлызының декларациязынга (импорт продукциязынга) шынзылгаларны; бараан-транспорт капсырылганынга (ада-чурт продукциязынга) шынзылгаларны көргүзөр.

6.3. Белен продукцияның хемчээлинин 13 хууздундан ажыг этилдин спирт холумактыг арага продукциязын республикага сайгарып боттандырып турар юридиктиг эргелиг албан черлери болгаш хуу сайгарлыкчылар ындыг сорулга-биле

хоорайларга өрт өжүрер херекселдер, өрт өжүрер щиттер, медээ бээр херексел азы таныйыл-биле, документилер болгаш акша-хөреңгилер шыгжаар сейфтер, касса аппараттары-биле хандыртылган 50 дөрбелчин метрден эвээш эвес ниити шөлдүг стационар садыг болгаш складтарлыг бажыңнарлыг (көдээ черлерге 20 дөрбелчин метрден эвээш эвес ниити шөлдүг садыг болгаш складтарлыг бажыңнарлыг) болуп ужурлуг.

6.4. Белен продукцияның хемчээлинин 13 хууздундан эвээш эвес этилдин спирт холумактыг арага продукциязын садып-сайгарып республикада боттандырып турар юридиктиг эргелиг албан черлери болгаш амы-хууда сайгарлыкчылар ындыг сорулга-биле республиканың хоорайларына болгаш кожууннарынга садыг бажыңнарлыг, ооң иштинде өрт өжүрер херекселдер, өрт өжүреринге ажыглаар щиттер, медээ бээр херекселди азы таңыйылдар, документилер болгаш акша-хөреңгилер шыгжаар сейфтер, кассалыг аппараттар-биле хандыртылган 10 дөрбелчин метрден эвээш эвес шөлдүг ларектарлыг база кюскилерлиг болуп ужурлуг.

6.5. Лицензиат албан чурум езуугаар лицензия чорудуп турар органче арага продукциязынын сайгарып турарының ниити хемчээлинин дугайында декларацияны доктааткан хевир езуугаар ай бүрүзүнүн 5-тен орайтатпайн кириер ужурлуг.

VII. Билдиришкенин көөрү болгаш лицензияларны бээр дээш төлевири хемчээлин

тодарадырының чурumu

7.1. Лицензия бээринин дугайында билдиришкенин көөрүн, лицензия чорудуп турар органың таңмазы-биле шынзыткан лицензия бээрин, лицензияның хоолгазын бээрин төлевири үндезинге боттандыра болгаш ол үндүрүг төлевири болбас.

7.2. Лицензия чорудуп турар органче лицензия алыр дээш лицензия эде кылдыртыр дээш, хоолганы алыр дээш билдиришкенин кириген кижиче билдиришкенин көргени дээш федералдыг хоойлуда көрдүнгенин езуугаар ажил төлевири эң биче үш хемчээлинге төлевири кириер, лицензияны тывысканы дээш федералдыг хоойлуда доктаатканын езуугаар ажил төлевири эң эвээш хемчээлинин он хемчээлге лицензия чылдазын, лицензия чорудар органың таңмазы-биле шынзыткан лицензияның хоолгазын бергени дээш — ажил төлевири эң эвээш чаңгыс хемчээлинге тыртар. Күштүг болуп турар хоойлудулгада көрдүнгөн лицензия байдалдарына болгаш негелделеринге ажил-агый субъектилеринин дүгжүп турарына хамаарыштыр лицензия чорудуп турар органың чылдың-на хыналдаларны чорудуп турары дээш арага продукциязын үүрмектеп садарын боттандырып турарына хамаарыштыр санаашкында доктааткан чарыгдалдарны хемчээлинге төлевири тыртар, ол 2500 рубль болуп.

7.3. Бо пунктта айыттыганын лицензия чылдаларының түннелдерин республика бюджетинин орулгазынче 1020412 кодче "Этилдиг спиртти, арага болгаш спирт холумактыг продукцияны бүдүрер болгаш саарар эрге дээш лицензия чылдазы, ону Тыва Республиканың республика бюджетинче кири санал төлээр".

7.4. Төлевири төлекчи кижиче боду чылдың-на кириер — лицензияның күштүг болуп турарының шаа-биле чылдың-на бир катап төлээр. Төлевири кириери дараазында хуусааларда:

лицензия алыр дээш билдиришкени бергенде, айыттыганын билдиришкенин бээр мурнунда (ол лицензияның күштүг болуп турарының баштайгы чылында) төлевири тыртар; объектиге хыналда чорудар мурнунда, лицензияны болгаш лицензияның хоолгазын ап турда үезинден (хүнү болгаш айы) орайтатпайн айыттыганын лицензияны күштүг болдуруп кирип турда (лицензияның күштүг чорудурун чыл санында) боттаныр.

7.5. Лицензия чорудар органче кириген билдиришкенин көргенин түннелдеринден хамаарылга чокка хыналданы чорутканы, билдиришкенин көргени, лицензияны бергени, лицензияның хоолгазын бергени дээш төлевири түнү дедир эгиттинмес.

Түр када күш чок болдурган лицензияларны катап күштүг болдуруп турда, төлевири тыртылмас.

VIII. Лицензияларны түр соксадыры, катап тургузары болгаш күш чок болдулары

8.1. Арага продукциязын үүрмектеп садарына лицензияны күштүг болур чоруу контролду боттандырып турар органнарны киригени материалдарга үндөзүлөш, лицензия чорудар органның шийтпирни-биле, а ол ышкаш лицензия чорудар органның бодунда инициативазы-биле дараазында барымдаалар езугаар:

лицензия негелделериниң болгаш лицензияны боттандырырының байдалдарының хажыдышкыннарын чайлады дугайында лицензия чорудар органның айтышкыннарын лицензияттын күүсетпээни дээш;

лицензияны эде кылыр дугайында билдиришкенин доктааткан хуусаазында кирибээни дээш;

лицензия чыылдазын доктааткан хуусаада төлөвээни дээш;

ажыл-чорудулганың лицензияжыдып турар хевирин боттандырырына эргежок чугула бо Чурумда доктааткан негелделерге дүүштүр лицензияттын чылдыңна хыналдаларны чорудары дээш төлөвирни доктааткан хуусаада кирибээни дээш;

арага продукциязын сайгарганының хемчээлдериниң дугайында медээлерни, декларацияларны ай санында чогуур хуусаада кирибээни азы айыттыганды декларацияларны лицензия чорудар органче чогуур үезинде кирибээни дээш;

арага продукциязын доктааткан эң биче өртектерни сагывааны дээш;

күштүг болуп турар хоойлужудулгага дүүштүр арага продукциязын садарының дүрүмнени хажытканы дээш;

лицензията хамаарыштыр лицензия негелделерин болгаш албан негелделерни күүсетпээни дээш;

билдиришкенин эезиниң кириген документилеринде ылаптыг эвес азы хажыдышкынның информацияның бар болганы дээш түр соксаткан туруп болур.

Лицензия чорудар орган болза лицензияны түр соксадыр, ооң күштүг болур чоруун катап тургузар дугайында шийтпирни күлээп алган хүнден 3 хонук хуусаада бижимел арга-биле лицензияттын ол шийтпириниң дугайын контрол чорудар органнарга база дыннадыр.

Лицензияның күштүг болур чоруун илереттинген хажыдышкыннарын чайладырына эргежок чугула хуусаада түр соксадыр. Айыттыганды хуусаа алды айлардан ашпас болур ужурулуг. Бир эвес айыттыганды байдалдарны лицензият доктааткан хуусаада чайлатпаан таварылгада, лицензия чорудар орган лицензияны күш чок болдура дугайында бил-

диришкенин судче кирир күлээлгелиг.

Россия Федерациязының хоойлужудулгазына дүүштүр лицензия чорудар орган лицензияның күштүг болур чоруун түр соксадыр дугайында шийтпирни күлээп алган хүнден чеди хонуктан ашпас хуусаада арага продукциязының артыгын узуткаарын, а ол ышкаш арага продукциязын сайгара бербес кылдыр дузалал садыг бажыңнарын дизелээр.

Лицензияның күштүг болур чоруун түр соксадырына чедирген байдалдарны чайлады дугайында билдиришкенин лицензияттан алган соонда лицензияның күштүг чоруун түр соксаткан лицензия чорудар орган 20 хонук ашпас хуусаада лицензияның күштүг болурун катап тургузар дугайында азы ооң күштүг болурун катап тургузарындан ойталаар дугайында шийтпирни күлээп алыр күлээлгелиг.

Лицензия чорудар орган чогуур шийтпирни күлээп алган соонда, лицензияны катап тургускан деп санаар, ол дугайын 3 хонуктан орайтатпайн лицензиятче болгаш контрол чорудар органнарже дыннадыр.

Тодаргай аңгы объект талазы-биле лицензияның күштүг чоруунуң түр када соксаанын лицензия чорудар органның шийтпирин езугаар чорудар, лицензияның күштүг болур чоруунуң соксаан хуусаазын айытпышаан, лицензияга ол дугайында демдекти салыр. Девискээр талазы-биле аңгы объектиге ажил-чорудулганы аңаа үндөзүлөп, лицензия боттандырып турар лицензияның хоолгазын лицензияның күштүг чоруунуң түр када соксаан үезинде лицензия чорудар органга дужаар, лицензияның күштүг чоруу катап тургустунуп келирге, лицензията ол дедир чедип келир.

8.2. Арага продукциязын үүрмектеп садарына лицензия лицензия чорудар органның шийтпиринге үндөзүлөп, суд шийтпирин езугаар күш чок болдуруп болур.

Суд чурумун езугаар ыңдыг лицензияны күш чок болдурадырына үндөзүн болур чүүлдер болза:

ыңдыг лицензияны алыр дээш лицензия эезиниң киригени документилерде ылаптыг эвес азы хажыдышкынның сан-медээлерниң тыптыры;

арага продукциязын федералдыг тускай маркалар болгаш регионалдарның тускай маркалары азы акциз маркалар барымдаалавайн, а ол ышкаш меге маркалар-биле үүрмектеп садар чорук;

лицензияның күштүг чоруун түр соксадыр дугайында лицензия чорудар органның шийтпирин күүсетпези;

арага болгаш спирт холумактыг продукцияны бүдүрериниң база сайгарарының хемчээлиниң дугайында декларация-

ларга чаңгыс чыл дургузунда шын эвес медээлерни дагын дыннадыры азы чаңгыс-ла чыл дургузунда лицензия органынче айыттыганды декларацияларны чогуур үезинде эвес кирири;

чаңгыс чыл дургузунда чаңгыс база ола хажыдышкынны кылганы дээш лицензияның күштүг болур чоруун дагын түр соксадыры;

лицензия чорудар органга лицензия негелделеринге дүүштүр лицензияттын садыг бажыңнарына хыналда чорудар арганы бербейн турары;

лицензия чорудар органга лицензия негелделерин болгаш ыяап-ла негелделерни күүсетпейн турар чорук;

лицензияның күштүг чоруун түр соксадырына чедирген байдалдарны доктааткан хуусаада чайлатпааны дээш түр соксадыр.

8.3. Юридиктиг эргелиг албан черин дүжүрген азы амы-хуу сайгарлыкчы кылдыр хамаатыны күрүнден бүрүткээн дугайында херечиледиң күштүг болур чоруу соксаан үеден лицензия юридиктиг күжүн чидирер болгаш бодунуң күштүг болур чоруун соксадыр.

8.4. Лицензия чорудар органның шийтпириниң болгаш хеделиишкениниң талазы-биле Россия Федерациязының хоойлужудулгазында доктааткан чурум езугаар хомудал кирип болур.

8.5. Арага продукциязын үүрмектеп садарын боттандырырына лицензияның күштүг чоруун түр соксадыр дугайында азы ыңдыг лицензияны күш чок болдура дугайында билдиришкенин судче чорудар дугайында шийтпирни лицензия чорудар орган ооң үндөзүлөлдиг чылдагаанын айытпышаан, бижимел хевир-биле билдиришкенин эезинге шийтпир күлээп алдыганды хүнден үш хонуктан орайтатпайн дыннадыр.

IX. Арага продукциязын үүрмектеп садарына кызыгаарлашкыннар

9.1. Россия Федерациязының хоойлужудулгазына дүүштүр арага продукциязын:

оларны бүдүрерин болгаш сайгарарын хоойлу езугаар чөпшээрээнин бадыткап турар документилер чокта;

дүүштүрүлгө сертификаттары чокка, федералдыг тускай маркалары болгаш регионалдарның тускай маркалары азы акциз маркалары чокта, бир болза меге маркалар салган болза;

18 хар назы четпээн кижилерге;

урутлар, өөредилге, культура болгаш эмнелге-профилактиктиг албан черлеринге болгаш оларга кожа турар 100 метрден эвээш эвес ырак девискээрлерге;

арага продукциязын садарының хоойлужудулгада доктааткан дүрүмнени хажыдар сорулга-биле араганы үүрмектеп садары хорутлуг.

9.2. Керээ езугаар өртек-биле алган арага продукциязын үүрмектеп садары хорутлуг.

9.3. Белен продукцияның хемчээлиниң 13 хууздундан ажыг этилдиг спирт холумактыг спирттиг суксуннарны хамаатылар массалы-биле чыгыр болгаш айылы улуг черлер турар черлерге (вокзалдар, аэропорттар, метро станциялары, шериг объектилери) болгаш оларга кожа турар девискээрлерге, а ол ышкаш ларектарга, киоскилерге, палаталарга, павильоннарга, контейнерлерге болгаш ук продукцияны садарына таарыштырбаан бажыңнарга, мөөкү-биле садыг чорудар аш-чем рыноктарына база оларга кожа чыдар 100 метрден эвээш эвес ырак девискээрлерге, а ол ышкаш холдан, оонак барааннар садыглаар хааржактардан, автомашиналардан садары хорутлуг.

X. Тыва Республиканың девискээринге арага продукциязын үүрмектеп садар талазы-биле тускай камгалал хемчеглери

Арага продукциязын үүрмектеп садары, ону бүдүрерин болгаш сайгарарын хоойлу езугаар чөпшээрели чокта долдурбас (бараан-транспорт калсырылганын хамаарыштыр шынзылганы чок азы импорт арага продукциязын хамаарыштыр чүккө каайлы декларациязының дугайында шынзылга чок азы доктааткан чурум езугаар оларның шынзыткан хоолгалары чок, федералдыг тускай маркалары регионалдарның тускай маркалары азы этилдиг спиртин 9 хуудан ажыг холуксаалыг арага продукциязын хамаарыштыр акциз маркалары чок болгулаар таварылгада садарын болдурбас).

XI. Лицензия негелделерин болгаш байдалдарын лицензияттарның сагып турарына күрүне контролю

Арага продукциязын үүрмектеп садар талазы-биле лицензия негелделерин болгаш байдалдарын лицензияттарның сагып турарына Тыва Республиканың девискээринге контрол Тыва Республиканың арага продукциязын күрүне монополиязын хандыра талазы-биле күрүне комитеди боттандырып турар.

2003 чылдың октябрь 1-ден 2004 чылдың октябрь 1-ге чедир үеде Тыва Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдээнин баш удур санап каан кол көргүзүглерин чедип алыр талазы-биле эки ажылдыг бүдүрүлгө болгаш организация дээш конкурсту эрттирериниң дугайында

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛЫ

Кызыл хоорай 2004 чылдың март 9 № 247

Россия Федерациязының составына Тыва Республиканың киргениниң 60 чылын база Кызыл хоорайның тургустунганының 90 чылын байырлаары-биле холбаштыр база Тыва Республиканың Чазаның 2004 чылдың февраль 10-да үнген №175 "Россия Федерациязының составына Тыва Республиканың киргениниң 60 чылын болгаш Кызыл хоорайның тургустунганының 90 чылын байырлап база аңаа белеткелдер

чоруп турар үеде чедип алган чедишкенин дээш республиканың организацияларының коллективтеринге, тус-тус хамаатыларына идиг бээриниң дугайында" доктаалын боттандыраары-биле Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. 2003 чылдың октябрь 1-ден 2004 чылдың октябрь 1-ге чедир үеде Тыва Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдээнин баш удур санап каан кол көр-

гүзүглерин чедип алыр талазы-биле эки ажылдыг бүдүрүлгө болгаш организация дээш конкурсту эрттирер.

2. 2003 чылдың октябрь 1-ден 2004 чылдың октябрь 1-ге чедир үеде Тыва Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдээнин баш удур санап каан кол көрүзүглерин чедип алыр талазы-биле эки ажылдыг бүдүрүлгө болгаш организация дээш конкурсту эрттирериниң дугайында

Дүрүмү бадылаар.

3. 2003 чылдың октябрь 1-ден 2004 чылдың октябрь 1-ге чедир үеде Тыва Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдээнин баш удур санап каан кол көрүзүглерин чедип алыр талазы-биле эки ажылдыг бүдүрүлгө болгаш организация дээш конкурстун тиелекчилерин илередир талазы-биле комиссияның составын бадылаар.

4. Бо доктаалды "Шын" бол-

гаш "Тувинская правда" солуннарга парлаар.

5. Ук доктаалдың күүселдези дээш контролду Тыва Республиканың Чазак Аппаратының экономиктиг хөгжүлдө болгаш өңчү-хөрөңги айтырыгыларының талазы-биле килдиске дагзыр.

Тыва Республиканың Чазак Даргазы Ш.ООРЖАК.

2003 чылдың октябрь 1-ден 2004 чылдың октябрь 1-ге чедир үеде Тыва Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдээнин баш удур санап каан кол көргүзүглерин чедип алыр талазы-биле эки ажылдыг бүдүрүлгө болгаш организация дээш конкурсту эрттирериниң ДҮРҮМҮ

1. 2003 чылдың октябрь 1-ден 2004 чылдың октябрь 1-ге чедир үеде Тыва Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдээнин баш удур санап каан кол көрүзүглерин чедип алыр талазы-биле эки ажылдыг бүдүрүлгө болгаш организация дээш эрттирер конкурстун чурумун база негелделерин бо Дүрүм тодардыр (моон ыңай — конкурс).

2. Конкурса кедээ ажыл-агый бүдүрүлгелеринден аңгыда, өңчү-хөрөңгиниң хевиринден болгаш ажил-чорудуунуң ады-

рындан хамаарылга чокка Тыва Республиканың бүдүрүлгелери болгаш организациялары кирип болур.

3. Конкурстун киржикчилериниң баш удур шилишкенин Тыва Республиканың яамылары, ведомстволары 2004 чылдың октябрь 15-ке чедир чорудар, шилишкенин түңнелдерин коллегия хуралдарына чугаалажып көөр, эргежок чугула документилерни чогуур негелде езугаар конкурстун тиелекчилерин тодардыр комиссияга кирир. Конкурстун түңнелдерин комиссия

2004 чылдың ноябрь 1-ге чедир үндүрер. Комиссияның конкурстун түңнелдеринге хамаарыштыр шийтпирин Тыва Республиканың Чазак бадылаар.

4. Конкурса үнелел бээриниң кол негелделери:

— Тыва Республиканың Чазаның 2003 чылдың декабрь 10-да "2003 чылдың октябрь 1-ден 2004 чылдың октябрь 1-ге чедир үеде Тыва Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдээнин көргүзүглериниң дугайында" № 870 доктаалына дүүштүр

социал-экономиктиг хөгжүлдөниң көргүзүглериниң күүселдези болгаш баш удур санап көргөн кол көргүзүглерин өзүлдөз;

— чаа технологияларны шингээди ап турары, бүдүрүлгө күчүзүн улгаттырганы;

— продукция бүдүрүлгезинин хемчээлиниң өзүлдөз;

— үндүрүп турары продукцияның бедик шынарлыгы, сертификаты, чижилгелиг чаа продукция бүдүрүлгезин шингээди алганы;

— регион, Россия болгаш бү-

гү-делегей деңнелдиг ярмарка-делгелгелерге киржилгези, дипломнары, эки шынар дээш еске-даа шаңналдары;

— продукциязын Россия болгаш бүгү-делегей чергелиг рынокке кирип турары.

5. Конкурстун тиелекчилеринге ийи 150 муң рубль, үш 100 муң рубль, беш 50 муң рубль түңнүг акша шаңналдарын 2004 чылда республика бюджетинин немелде орулгаларының болгаш спонсор дадыырларының күсели-биле тыпсыр.

Тыва Республикага "Менеджер-2004" конкурсту эрттиреринин дугайында

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛЫ

Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тываның Россия Федерациязының составына каттышканының 60 чыл база Кызыл хоорайның үндезилеп тургустунганының 90 чыл оюнга тураскааткан "Менеджер-2004" конкурсту Тыва Республикага эртти-

реринин дугайында кошкан Дүрүмнү бадылаар.

2. Тыва Республикага "Менеджер-2004" конкурсту эрттирер оргкомитеттин кошкан составын бадылаар.

3. Бо доктаалды "Шын" болгаш "Тувинская правда" солуннарга парлаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезинге контролду Тыва Республиканың Чазак Даргазының бирги оралакчызы А.В. Брокертке онаар.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш. ООРЖАК

Кызыл, 2004 чылдын март 17, № 285

Тыва Республиканың Чазаның 2004 чылдын март 17-де № 285 доктаалы-биле бадылаан

Тываның Россия Федерациязының составына каттышканының 60 чыл база Кызыл хоорайның үндезилеп тургустунганының 90 чыл оюнга тураскааткан "Менеджер-2004" конкурсту эрттиреринин дугайында ДҮРҮМ

I. Конкурсту эрттиреринин сорулгалары

Тываның Россия Федерациязының составына каттышканының 60 чыл база Кызыл хоорайның үндезилеп тургустунганының 90 чыл оюнга тураскааткан "Менеджер-2004" конкурсту Тыва Республикага социал-экономиктиг хөгжүлдениң баш бурунгааргы көргүзүлгелерин чедип алырының талазы-биле күш-ажылчы коллективтеринин ажыл-чорудулгазына эргелеп-башкарылганын үре-түннелдин бедидер сорулга-биле чорудуп турар.

Конкурс болза Тыва Республиканың деннелинге "Менеджер-2004" деп россияжи конкурстуң бирги чадазы болур. Оон сорулгазы болза Тыва Республикага "Менеджер-2004" конкурстуң тиилекчилерин тодарадары.

Конкурстуң сорулгалары:

Тыва Республиканың эргелеп-башкарылганын корпузунун элитазын илередири; удуртулганын үре-түннелдиг арга-дуржулгазын непередири; менеджерлеринин билиин бедидери;

Тыва Республикага эргелеп-башкарылганын кадрларының белеткелениң айтырынын кичээнгейни хаара тудары;

эң эки менеджерлер дугайында медээ-дыңнадыг банкызын хевирлеп тургузары.

II. Конкурстуң организациязы
1. Конкурсту Тыва Республиканың Чазак чорудар болгаш конкурсту эрттиреринин талазы-биле оргкомитеттин составын

бадылаар.

2. Оргкомитетти Тыва Республиканың Чазак Даргазының бирги оралакчызы А.В. Брокерт баштаар.

3. Журинин даргазы Тыва Республиканың кадр политиказы, эртем болгаш өөредилге черлеринин сайыды Л.Ш. Ондар болур. Конкурстуң жюризинче Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының төлээлери, бүдүрүлгелеринин болгаш организацияларның удурткучулары кирер. Журинин хууда составын конкурсту эрттиреринин талазы-биле оргкомитет тодарадары.

4. Оргкомитет конкурсту эрттиреринин хуусааларын болгаш чурумун, номинацияларның даңзызын бадылаар база байырлыг шаңнал эзулалын органиастаар.

5. Конкурстуң организациязы болгаш информас-рекламалыг хемчеглеринин акшаландырышының Тыва Республиканың Кадр политиказы, эртем болгаш өөредилге черлеринин яамызы боттандырар.

III. Конкурсука киржилге

Бүдүрүлгелеринин, банкыларның, камгаладылга, инвестиция компанияларының, административтиг болгаш өске-даа организацияларның менеджерлери конкурстуң киржикчилери болуп болур.

Административтиг албан черлеринин сонгулдалыг албан-дужаал ээлеп турар удурткучуларындан конкурсука киржилге дугайында чагыгларны хүлээп албас.

Конкурстуң киржикчилерин дараазында номинацияларга тодарадары:

үлетпүр;
көдээ ажыл-агый;
тудуг;
транспорт;
саң-хөө-чээли адыры (банкылар, камгаладылга болгаш инвестиция компаниялары, пенсия фондулары, аудитор фирмалар болгаш о.ө.);

эртем;
өөредилге;
кадык камгалалы;
садыг болгаш хереглекчилер кооперациязы;
амыдырал хандырылга болгаш ачы-дуза адыры;
чуртталга-коммунал ажыл-агый;
гостиница ажыл-агыйы.

Оргкомитет конкурстуң негелдеринге ескерилгелер кирер эргелиг (номинацияларның составы, тиилекчилеринин саны болгаш о.ө.).

IV. Конкурсту эрттиреринин чуруму

Конкурсту ийи чадалыг эрттирер, чада бүрүзүнде жюри янзы-бүрү номинацияларга киржикчилеринин үнелелин боттандырар.

Бирги чадада конкурс киржикчилеринин шиллелгезин Тыва Республиканың яамылары болгаш ведомстволары чорудар.

Ийиги чадада конкурстуң жюризи Тыва Республиканың яамыларының болгаш ведомстволарның саналдары-биле киржикчилеринин документилерин сайгарып көөр.

Конкурсука киржирде кандидаттар киржикчи бүрүзүнге тускай майык эзугаар долдурган документилерни жюриге кирер: анкета; яамының болгаш ведомствонун сүмелели; сүмелеп турар таланын долдурары үнелел бланкызы; эссе.

Конкурстуң тиилекчилерин жюри тодарадары болгаш оларны Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Федерация Чөвүлелинин деткимчези-биле Россияның Хостуг экономиктиг нийтилелинин болгаш Бүгү-делегейнин менеджмент академиязының эрттирер турары "Менеджер-2004" россия конкурсука киржири-биле чорудар.

"Менеджер-2004" россия конкурсука киржирде россия оргкомитетче дараазында документилерни чоргузар:

конкурстуң түннелдерин кирген жюри хуралының протоколу, ону оон даргазы шынзыдар; оргкомитеттин россия конкурсука киржиринге сүмелээн кижилеринин даңзызы; конкурс киржикчилеринин бүрүзүнге долдурган документилер дүрүү.

Тыва Республиканың Чазаның 2004 чылдын март 17-де № 285 доктаалы-биле бадылаан

Тыва Республикага "Менеджер-2004" конкурсту эрттиреринин талазы-биле оргкомитеттин СОСТАВЫ

Брокерт А.В. — Тыва Республиканың Чазак Даргазының бирги оралакчызы, даргазы

Седен О.С. — Тыва Республиканың кадр политиказы, эртем болгаш өөредилге черлеринин сайыдының оралакчызы, харыс-салгалыг секретары

Алдачи Н.Б. — Тыва Республиканың көдээ ажыл-агый болгаш аш-чем сайыды

Балакина Г.Ф. — Тыва Республиканың экономика сайыдының оралакчызы

Данзын Э.А. — Тыва Республиканың культура болгаш националдар херектеринин талазы-биле сайыды

Делег А.М. — Тыва Республиканың энергетика, транспорт, харылзаа болгаш орук ажыл-агый сайыдының бирги оралакчызы

Донгак Д.К. — Кызыл хоорай-

V. Конкурстуң тиилекчилерин шаңнаары

Конкурстуң янзы-бүрү номинацияларына тиилээннерни диплом-биле шаңнаар.

Конкурстуң тиилекчилеринин шаңнал эзулалын Кызылга байырлыг байдалга эрттирер. Эзулалга Тыва Республиканың дээди албан-дужаалдыг кижилерин, кожууннар удурткучуларын болгаш хөй-ниити организацияларның, ажыл-агыйчы хүрээлелдин болгаш массалыг информация чепсектеринин төлээлерин чаалаар.

Шаңнал эзулалының үезинде конкурстуң тиилекчилерин хөйге таныштырып чарлаар.

Конкурстуң түннелдерин массалыг информация чепсектери чырыдар.

VI. Конкурсту эрттиреринин хуусаалары

Тыва Республикага "Менеджер-2004" конкурсука киржирин күзүэн яамылардан болгаш ведомстволардан документилер хүлээп алышының 2004 чылдын сентябрь 1-ге чедир боттандырар.

Республика конкурсузунун тиилекчилерин 2004 чылдын сентябрь 10-да шаңнаар.

Тыва Республиканың күрүне хереглелдеринге барааннар дужаалдазынга, ажылдар күүседиринге, ачы-дузалар көргүзеринге чагыглар тургузарына конкурстар эрттирер Чурум дугайында

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛЫ

2004 чылдын март 17

№ 283

Кызыл хоорай

Күрүне хереглелдеринге садып алышыкыннар талазы-биле конкурстар эрттиреринин чурумун сайзырангайыңдар, а ол ышкаш Тыва Республиканың Чазанын нормативтиг эрге-хоойлу актыларын системажыдар сорулга-биле Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың күрүне хереглелдеринге барааннар сөөртүлгезинге, ажылдар күүселдезинге, ачы-дузалар көргүзеринге чагыглар тургузарына

конкурстарны эрттиреринин саналдап кирип турары Чурумун бадылаар.

2. Тыва Республиканың күрүне хереглелдеринге барааннар дужаалдазынга, ажылдар күүселдезинге болгаш ачы-дузалар көргүзеринге чагыгларны тургузарына конкурстарны эрттирер талазы-биле Тыва Республиканың Чазаның комиссиязының дугайында саналдап кирип турары Дүрүмнү бадылаар.

3. Тыва Республиканың хереглелдеринге кывар-чаар мате-

риалдар, хөмүр-даш, оргтехника, кадыг болгаш чымчак эт-сеп, дерилгелер болгаш өске-даа ачы-дузаларны сөөртүрүнге чагыгларны тургузарына конкурстарны эрттирер талазы-биле Тыва Республиканың Чазаның комиссиязының саналдап кирип турары составын бадылаар.

4. Тыва Республиканың күрүне хереглелдеринге аш-чем продуктуларын болгаш эм аймаан дужаарына чагыгларны тургузарына конкурстар эрттирер талазы-биле Тыва Респуб-

ликаның Чазаның комиссиязының саналдап кирип турары составын бадылаар.

5. «Тыва Республиканың күрүне хереглелдеринге барааннар дужаалдазынга, ажылдар күүселдезинге, ачы-дузалар чедирилгезинге чагыглар тургузарына конкурстар эрттиреринин Чурумунун дугайында» Тыва Республиканың Чазаның 2002 чылдын август 10-да №515 доктаалын (Тыва Республиканың Чазаның 2002 чылдын ноябрь 6-да № 844, 2002 чылдын декабрь 17-де №967, 2003 чылдын апрель

4-те №181, 2003 чылдын май 6-да №263 доктаалдарын эзугаар кирген ескерилгелери болгаш немелделери-биле кады) күжүн чидирген деп санаар.

6. Бо доктаалды "Шын" болгаш "Тувинская правда" солуннарга парлаар.

7. Бо доктаалдың күүселдези дээш контролду Тыва Республиканың Саң-хөө яамызының Акша болгаш чээли харылзааларының талазы-биле эргелелинге дагыр.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш. ООРЖАК.

ШЫН

e-mail: shyn@tuva.ru Индекс 667000.
Кызыл хоорай,
Красноармейская, 100.

ТУРГУЗУКЧУЗУ: Тыва Республиканың Чазак. Кол редактор Артур ХЕРТЕК.

РЕДАКЦИЯНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ: Кол редактор — 1-01-35, кол редакторунун оралакчылары — 1-19-87, 1-40-77, тел/факс (394-22) 1-17-94, бухгалтерия — 1-17-91. КИЛДИСТЕР: нийтилел-политиктиг килдис — 1-18-10, культура, өөредилге — 1-03-88, чагаа — 1-03-87, көдээ ажыл-агый, үлетпүр килдистери — 1-17-09.

Солун келбейн барганда, 3-14-94 телефонче долгаар. Неделяда үш катап үнер. Хемчээли парлаан 2 ама.

Тираж 10002. Чагыг 40.

АГАР САНЬВЫС: № 40703810400000010000 Б ОАО Банк "Тувакредит", Кызыл ИНН—1701008465; корр сч 30101810600000000729 БИК 049304729.

Солун Россия Федерациязының Парлалга болгаш массалыг информация чепсектеринин талазы-биле хоойлужудулгазының чорудулгазынга контрол болгаш бүрүткелениң Тыва девискээр эргелелинге бүрүткеттинген.

Бүрүткеттирген дугаары — Т-00007. Индекс 10002, 10003. ТР-нин парлалга болгаш информация куркомитетинин типографиязынга парлаан. (Кызыл, Шеткинзин-Кравченко, 1).

Солунда парлаттыг материалдарның авторларының бодалдары редакцияның туружу-биле дүшпейн барып болур. Айыттыг саннары болгаш өске-даа фактылары, дыңнадыглары дээш авторлар боттары харыялаар.